Զ. ՏԱՐԻ 1625 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 7 ՄԱՐԳԱՑ 4381 — Հ. Տ. 13 ՅՈՒՆԻՍ 1889 — Ն. Տ. 25 ՅՈՒՆԻՍ 1889 — ՀԻՃՐ. 27 ՇԷՎՎԱԼ 1306 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՌ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂԿԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه ده غلطه نورادونكيان خانده آروك

غزتهسى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata]
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գնահատեալ արժէք	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան » »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներէ տարեկան գրանց	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 13 ՅՈՒՆԻՍ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ռուսիոյ և Գերմանիոյ յարաբերութիւնք այնպիսի փոփոխ վիճակ մ'ունին որ օրուան մտահոգութեանց առարկայն են։ Զարն ի փոխադարձ այցելութիւն պիտի երթայ ի Պերլին, ճշմարիտ խնդիր մ'եղած է այս։ Մինչ Վիլհելմ Բ. մեծ փութաջանութիւն ցուցած էր ամենէն առաջ ի Փեթերսպուրգ այցելով, Զարն ո՛չ միայն նոյն փութաջանութիւնը չի ցուցներ՝ փոխադարձ այցելութեան երթալով, այլ ի պատիւ Զեռնակորայի իշխանին արտասանած բաժակաճառով աննպատակնարկութիւն մը կ'ընէ իր արեւմտեան մեծ դրացւոյն դէմ։ Այդ բաժակաճառ, կ'ըսէ Պ. տը Պլովիձ, կայծակի մը պէս ինկաւ դիւանագիտական աշխարհին վրայ, և դեռ կ'ըզբաղեցնէ միտքերը։

Զարին ընիբոյա Իշխան իր «միակ անկեղծ բարեկամն» հռչակուած հեռատեսաւոր օրը, Պիզմարք Իշխան ըսեր է Ռուսի մը։ «Խնդիր պիտի չհանենք «այս բաժակաճառին վրայ։ Ի Ռուսիա «ա՛նչափ անակնկալ բաներ կը պատա«հին որ հատ մը աւելի կամ հատ մը «պակաս տարբերութիւն չբերեր։ Ուշա«դրութեան առնուլ չարժէր։» Պիզմարք Իշխանը ճանչողներ գիտեն սակայն թէ նա այնչափ անտարբեր չէ մնացած. զի յօրէ անտի Ռուսիոյ ներկայմամբ իր ընթացքը շատ ծանրակշիռ է և ուշադրաւ։

Զարն այն բաժակաճառով ցոյց տուաւ թէ շատ փափաքող չէ փոխադարձ այցելութեան երթալու ի Գերմանիա, և Թագուհին իրաղեկ թղթակիցը կ'իմանայ թէ այժմ բանակցութիւնք տեղի կ'ունենան այդ մտադրութենէն Զարն ետ կեցնելու համար։ Նախնական դժուարութիւն մը կայ։ Որովհետեւ Վիլհելմ Բ. իր առաջին այցելութիւնը Ռուսիոյ Կայսեր տուած էր, հարկ էր որ Ալէքսանդր Գ. եւս առաջինը լինէր ի Պերլին փոխադարձ այցելութիւն տուող։ Բայց Ռուսիոյ Կայսրը չէ մոռցած թէ վերջին անգամ ի Պերլին իրեն եղած ընդունելութիւնը դոհացուցիչ չէր, և հետեւապէս չուզեր Պերլին երթալ։ Ումպերթօ թագաւորն ուրեմն յառաջ անցաւ, և յօրէ անտի բնաւ յուսալի չէ որ Ալէքսանդր Գ. Պերլին երթայ։ Իտալիոյ թագաւորին եղած եռանդագին ընդունելութիւնը, բաղդատմամբ վերջին անգամ Ռուսիոյ Կայսեր եղած ընդունելութեան, լաւ տպաւորութիւն չէ ըրած Ալէքսանդր Գ. ի մտաց վրայ։ Զարը կը փափաքի ծովեղերեայ քաղաքի մը մէջ անցողական տալ իր փոխադարձ այցելութիւնը, մինչ Վիլհելմ Բ. կը փափաքի որ ինչպէս ինք Ռուսիոյ մայրաքաղաքին մէջ տուաւ իր այցելութիւնը, փոխադարձ այցելութիւնն եւս իւր մայրաքաղաքին մէջ տեղի ունենայ։ Երկուց Կայսերաց առաջիկայ տեսակցութեան վրայ խորհրդակցող դիւանագէտք այսպէս դժուար գործ մ'ունին իրենց առջեւ։ Իրաւախոհութեան մը յանդիւր հարկ պիտի լինի։ Որովհետեւ Ռուսիոյ Կայսրը Փոթէնհակ պիտի երթայ ամրան եղանակին մէջ, Բիլի կամ Շեթէթինի Գերմանական նաւահանգստին պիտի անցնի, և կը յուսացուի որ Վիլհելմ Բ. զիջանի այս երկու քաղաքաց միոյն մէջ ընդունելու իւր վեհափառ հիւրը։ Բայց միւս կողմէ կ'աշխատուի Զարն ալ համոզել որ ի Բիլ կամ ի Շեթէթին քանի մը օրեր մնայ, որպէս զի լուկ անցողակի այցելութիւն մը չհամարուի, և քիչ շատ բարեկամական հանդամանք մ'ունենայ։

Այս խնդիր այս պահուս մեծապէս կը շահագրգռէ գերման քաղաքագէտներն, և ի նկատ առնելով Վիլհելմ Բ. ի երիտասարդական խանդավառ բնաւորութիւնն, հաւանական է որ այս փոխադարձ այցելութեան դժուարութիւններն անհամբերութեամբ կը տեսնէ։ Որովհետեւ Պիզմարք Իշխան հարկաւոր կը համարի տեսակցութիւն մը, ամեն ճիգ պիտի թափէ յաջողցնելու։ զի իւր այժմեան քաղաքականութիւնն է առաջն առնուլ ամեն անմիջական դժուարութեանց Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ, ու անվթար պահպանել խաղաղութիւնը։ Բայց եւ այնպէս, մինչ Վիլհելմ Ա. Կայսեր օրով կարելի էր մէկ քանի տարւոյ համար խաղաղութիւնն ապահովեալ նկատել, այժմ լուկ ամիսներու հաշուով մը պարտինք շատանալ։ Զարմանալի չէ ուրեմն որ եւրոպեան հասարակաց կարծիքն այնչափ դիւրազգածութիւն կը ցուցնէ, և այս օրերս իսկ մնանակի տագնապի մը մատնուեցաւ։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍՐ Ի ՍԱՔՍՈՆԻԱ

Ծանուցինք Վիլհելմ Կայսեր ներկայութիւնն ի Տրեզդէն Սաքսոնիոյ արքայական տիրող գերդաստանին հանդիսից առթիւ։ Վիթթինի (Wittin) սաքսոնեան վեհապետական գերդաստանին ուղերորդ հարիւրամեակն էր որ կը տօնուէր։ Ինչպէս Բրուսիա մեծ Տէրութիւն մը և Կայսրութիւն մը եղաւ Պրանտէնպուրկի սոսկական Մարքիզութենէ մը, նմանապէս սաքսոնեան թագաւորութեան սկզբնակէտն էր Մայսէնի (Meissen) Մարքիզութիւնը, զոր Հենրիկոս Դ. շնորհեց առ Հենրիկոս Այլէնպուրկ, կամ Վէթթին, այս վերջին տիտղոսն առնուած լինելով դղեակէ մը որ դեռ կայ Սաալֆէլտ գետերաց վրայ։ Մայսէնի Մարքիզութիւնն, որ այժմ աշխարհահռչակ է իւր յախճապակեայ անօթներով, ծաւալելով գրացու Քուրսաքսէն (Kürsachsen), գերման Կայսրութեան նախնական կայսրընտիր իշխանութիւնն, որ ապա, շնորհիւ Նափոլէոն Առաջնոյ, այժմեան թագաւորութեան վերածեցաւ։ Սաքսոնիա պոնափարթեան պատերազմաց մէջ Նափոլէոնի կողմը բռնած լինելով, տիրող գերդաստանն աստի էր գերման հայրենասիրաց։ Բայց երբ Սէն Փրիվայի արիւնալի դաշտին վրայ Սաքսոնիոյ արքայական պահակաջոկը Բրուսիոյ արքայական պահակաջոկաց հետ ձեռք ձեռքի տրուած մեծ և վճռական յաղթանակ մը տարին Նափոլէոն Գ. ի վրայ, Սաքսոնիա հաշտուեցաւ Գերմանիոյ ուրիշ մասերուն հետ։

Վէթթինք վեհապետական հնադոյն գերդաստանն են ո՛չ միայն ի Գերմանիա, որ կը պարունակէ իշխանական կամ վեհապետական ա՛ստիճանի բազմաթիւ գերդաստաններ, այլ և համայն Եւրոպոյ մէջ։ Երեք դար աւելի հին են քան Զհոհենձոլլերնեանս, երկու դար աւելի հին են քան Զհապսպուրկս (Աստրիա), և դար մը աւելի հին քան Զվիթթելսպախս (Wittelsbach), Պաւիերայի վեհապետական գերդաստանն, որ սնցեալ տարի իւր իշխանութեան եօթներորդ հարիւրամեակը տօնեց։ Իրաւ, Կէլֆերն (Guelph) աւելի հին են քան Զվէթթինս, բայց թէպէտ Կէլֆերն (Հանովերի թագաւորութիւն) տակաւին ուղղակի ժառանգորդ և ներկայացուցիչ ունին յանձին Բրմպերլանտի անգլիագերման դքսին, բայց Գերմանիոյ մէջ տիրող գերդաստան մը լինելէ դադրած են, Հանովերի կաթոլիկ միապետութիւնը գերմանական միութեան և Կայսրութեան հակառակելուն համար Բրուսիոյ կողմէ գրաւուած և ձուլուած լինելով։

Սաքսոնը եռանդալից ընդունելութիւն մ'ըրին երիտասարդ Կայսեր, որ այնչափ խանդավառ ոգւով կը մարմնաւորէ գերմանական միութեան գաղափարը։ Զօրահանդէսք կատարեցան։ պատմական թափորներ չրջեցան, և Ալպրէխթ թագաւոր արդեամբ ցոյց տուաւ թէ գերման Կայսրութեան հզօր թիկունքներէն մին է։ Ալպրէխթ թագաւոր բարեսիրտ և քաջարի մարդ մ'է, խորախորհուրդ քաղաքագէտ և ճարտար ռազմագէտ միանգամայն, ինչպէս հաստատեց 1870-71ի պատերազմին մէջ, և թէպէտ բողոքական Սաքսոնիոյ մէջ գրէթէ ինք միայն է կաթոլիկ, բայց կրօնային լիակատար ներողամտութեան բարիքը վայելել կուտայ իւր հպատակաց, որք կը պաշտեն զինք։

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ԺՈՂՈՎՆ Ց'ԱՒՍԹՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Պատուիրակութեանց ժողովոյ ներկայ շրջանին մէջ, կառավարութիւնն, այժմեան հանրային հանգամանաց բերմամբ, ութ կամ ինն միլիոն ֆիորինի արտասովոր վարկ մը պիտի խնդրէ, որ կը դուշակուի թէ անվեճ պիտի տրուի։ Կարեւոր յայտարարութիւններ կը սպասուին Քաշնոքի կոմսէն, հանդարտեցնելու համար Աւստրիոյ-Հունգարիոյ լրագրաց մէջ արտայայտեալ մտահոգութիւնը պալքանեան թերակղզւոյ դործոց նկատմամբ։ Բալնոքի կոմս պիտի կրկնէ եղեր թէ կայսրութեան քաղաքականութիւնն է որպէս էր մինչեւ ցարդ՝ անվթար պահպանել պալքանեան կղզմակերպեալ Պետութեանց անկախութիւնն, այսինքն թող չտալ որ Ռուսիա իրեն քաշէ զանոնք, ևն։

ՍԵՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Արքեպիսկոպոս Միխայէլ իւր վերահաստատումը ծանոյց Փեթերսպուրկի, Աթէնքի, Պուքրէշի, Կ. Պոլսոյ, Անտիոքայ և Երուսաղեմի ինքնագլուխ եկեղեցեաց Պատերուն կամ Սինոդներուն։ Ն. Գերապատուութիւն կը յայտարարէ իւր զեկուցագրով թէ այս վերահաստատումի իրաւանց յաղթանակն է հակականոնական ոտնձգութեանց վրայ։

—Տուէիք սերպ վարդապետը, զոր Արքեպիսկոպոս Միխայէլ Զիչայի եպիսկոպոսական թեմին մատակարար կարգեց, հանրածանօթ համալսարան մ'է, (կ'ըսէ Թայմսին Վիեննայի թղթակիցն,) և քսան և հինգ տարի յառաջ Հերսէգի դեպքերուն մէջ իւր վրայ ուշադրութիւն հրաւիրած էր։

ՍԿԱՆՏԻՆԱՒԵԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շուէտի հանդուցեալ Քարլ ժԷ թագաւորին մտերիմ խորհրդական Պ. տը Բանթէնի մէկ հետաքրքրաշարժ տետրակին գրաւումն օրուան խնդիրն է ի Սթոքհոլմ և ի Քոփէնհակ։ Այս տետրակ ծանր յայտնութիւններ կը պարունակէ 1864ի դէպքերուն վրայ, նախ քան զպատերազմն զոր Բրուսիա և Աւստրիա բացին Դանիոյ դէմ, և որ յանգեցաւ Շլէզվիկ-Հոլշթայնի գրաւման։ Շուէտի թագաւորը կ'ուզէր միացնել սկանտինաւեան երեք երկրները, Դանիա, Նորվեկիա և Շուէտ, իբրեւ պատուար մը Բրուսիոյ աճեցուն իշխանութեան դէմ, և այս մտօք Պ. տը Բանթէնի ձեռամբ գաղտնապէս կը բանակցէր Դանիոյ թագաւոր Ֆրետերիկ Է ի հետ, որ համամիտ էր, բայց քիչ ետքը մեռաւ, և պայմանագիրը չկնքուեցաւ։

Քրիսթիան Թ. Դանիոյ գահը բազմելուն պէս, Աւստրիոյ և Բրուսիոյ զօրքերը քալեցին Դանիոյ վրայ։ Շուէտի թագաւորը տեսնելով որ հանրային կարծիքը չուզեր Դանիոյ չահիչիլը, նոր մտում մը տուաւ բանակցութեանց։ Շուէտի թագաւորն իւր առաջարկներն ամփոփեց ապրիլ 18 թուականի նամակի մը մէջ։ Դժբախտապէս, նամակը գրուած էր նոյն օրն ուր փոքրիկն Դանիա արիւնալի բայց փառաւոր պատերազմ մը կը կրէր ի Տիւբէլ։ Այն առաջարկութեանց համեմատ, Դանիա, Նորվեկիա և Շուէտ քաղաքական դաշնակցութիւն մը պիտի կազմէին՝ ինքնապաշտպանութեան համար։ Դաշնակցային խորհրդարան մը պիտի գումարուէր ի Կոթէնպուրկ կամ ի Քոփէնհակ։ Շուէտ և Նորվեկիա խորհուրդ կուտային Դանիոյ թագուհի իւր եղբայրն գաւառներն, եւ զինուորական ու դիւանագիտական գործողութեամբ իրեն պիտի օգնէին իւր դանիական դաւառները պահպանելու։ Ի վերջոյ, երից թագաւորութեանց թագերն յետոյ պիտի միացուն Դանիոյ գահաժառանգին վրայ, որ ամուսնացած էր Շուէտի Քարլ ԺԵ թագաւորին դստեր հետ։ Դանիոյ այժմեան թագաւորին վարանմունք ի դէրև հանեցին Շուէտի հանդուցեալ թագաւորն խորհուրդներն, որք սկանտինաւեան պետութեանց համար մեծ կարեւորութիւն ունէին։

ՌՈՒՍ ՕՐԹՈՏՈՔՍՈՒԹԻՒՆ

Վիեննա, 22 յունիս։ — Փեթերսպուրկէ եկած հեռագրաց նայելով, կայսերական Ռուսաստանի մը վերհասատատ Տէրութեան հիմնական օրինաց 142 րդ յօդուածն, որուն համեմատ դահաժառանգութեան մօտաւոր կամ հեռաւոր իրաւունք ունեցող ո՛և է ռուս իշխանի մը օրթոտոքս դաւանութեան չպատկանող իշխանուհւոյ մը հետ ամուսնութիւնը չի կրնար կատարուիլ մինչեւ որ այն իշխանուհին օրթոտոքսութիւն չընդունի։

ՄԵԾ ԱԴԷՏ Ի ԶԻՆԱՍՏԱՆ

Լոնտոն, 22։ —Շանկայէ կը հեռագրուի առ Սրանդարդ թէ Լաշաս քաղաքն հրոյ ճարակ եղած է, և 1,200 անձինք այրած են, 10,000 ընտանիքներ ալ անպատսպար մնացած։

ՉՈՒԻՑԵՐԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պերլին, 22։—Նայլանալ Զայտունգ կ'ըսէ թէ Գերմանիա պիտի չմասնակցի գործաւորաց պաշտպանութեան համար Զուիցերիոյ առաջարկած միջազգային գեսպանաժողովոյն, եթէ Զուիցիա դոհացուցմ չտայ Գերմանիոյ պահանջմանց՝ ի մասին օտարազգեաց վրայ ոստիկանական հսկողութեան։

ՄԱՌԱՌԱԿԱՆ ՑՈՑՑ

Թուրին, 22։—Աստ կը սպասուի 700 Մաճառաց պատգամաւորութիւն մը, որք համակրանաց ցոյց մը պիտի ընեն իրենց մեծանուն հայրենակցին, Քոշութի, որ իւր խոր ծերութեան մէջ՝ քաջառողջ է այժմ։ Նոյն պատգամաւորութիւն, որ գլուխն է ազատական երեսփոխան Պ. Հէլֆի, յետոյ պիտի երթայ այցել Փարիզի Աւրուստահանդէսը։

Ի ՖՐԱՆՍԱ

Ցունիս 19ին քուէարկուած օրէնքի մը համեմատ, ի Ֆրանսա օտարահպատակ հայրէ մը ծնած ամեն զաւակ Ֆրանսայի քաղաքացի մ'է կատարեալ իրաւամբ, եթէ իւր հայր ևս Ֆրանսական հողի վրայ ծնած էր։ Իսկ Ֆրանսայէն դուրս ծնեալ օտարահպատակ հօր մը ի Ֆրանսա ծնեալ զաւակը Ֆրանսայի քաղաքացի կը դառնայ, եթէ ի Ֆրանսա բնակեալ գտնուի իւր չափահասութեան միջոցին։ ուրի՛շ բան է եթէ ինքն իսկ մերժէ Ֆրանսական քաղաքացիութիւնն։

—Իշխան Ժորժ Պիպէսքօ մեծ հացկերոյթ մը տուաւ Աւրուստահանդիսին ռումանական ճիւղին մէջ, որ նախագահն է։ Ռումանիա մին է եւրոպեան այն սակաւաթիւ կառավարութեանց որք պաշտօնապէս կը մասնակցին Աւրուստահանդիսին, և լաւ ներկայացեալ է հոն։ Ռումանական ազգ միակտուր արձանակերպ քար մը շատ աքանչայմամբ կը դիտուի, և Ռումանիոյ կաղնիին նիւթերն եւս ուշադրաւ են մեծապէս։ Իշխանը սիրալիր բանիւք բաժակ առաջարկեց Ֆրանսայի բարօրութեան, և ակադեմական ու երեսփոխան Պ. Մէզիէռ պատասխանեց պերճխնամատ ճառով մը։ Ռումանն նուագածուաց խումբը կը նուագէր։

—Անհամաձայնութիւնը կը շարունակէ Ծերակոյտին և երեսփոխանութեան միջեւ, մանաւանդ ի մասին հոգեւորականաց և հոգեւորական ուսանողաց զինուորական ծառայութեան։ եթէ այս պատճառաւ զինուորական նոր օրինաց ծրագիրն ի դերեւ ելնէ, շատ ձեռնհաս մարդիկ դոհութեամբ կը հաստատեն թէ 1872ի պատուական օրէնքն ի գործադրութեան պիտի մընայ։ Բայց Արմատականք խոստացած էին իրենց ընտրողաց՝ կղերականները զինուորական ծառայութեան պարտաւորել, և ամեն ճիգ պիտի ընեն յաջողցնելու համար ներկայ ծրագիրն, որ կը պարունակէ այդ տրամադրութիւն։

Ի ՍԵՐԳԻԱ

Սերպիոյ յառաջդիմական կամ աւստրիասէր կուսակցութիւնն որոշեց բոլորովին գործէ քաշուիլ, և իրենց վէճերը լրագիրն, որոյ տնօրէնն էր Պ. Կարաչանին, յունիս 20ին դադրեցուց իւր հրատարակութիւն, վերջին թուովն ազդարարելով Ցառաջդիմականաց որ չմասնակցին Ալէքսանդր թագաւորին թագադրութեան առաջիկայ հանդիսից, քանի որ իրենց կուսակցայ կեանքն ոչ եւս յապահովի է Սերպիոյ մէջ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

Պերլինէր Թագլատ ռազմագիտական յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ վերջին տարւոյ մէջ Ռուսիա դարմանած է իւր զինուորական տկարութիւն, քիչ քիչ բայց անընդհատ շարժելով իւր զինուորական ոյժը, այնպէս որ այսօր իւր արեւմտեան սահմանաց վրայ շարուած ունի՝ Գերմանիոյ կողմն՝ եօթն ամբողջ բանակ կազմ և պատրաստ, և Աւստրիոյ կողմն ալ ութ ամբողջ բանակներ՝ մի և նոյն սպառազէն և յառաջխաղաց վիճակի մէջ։

Ի ՓԱՐԻԶ

Կառավարաց դժգոհութիւնն Արուեստահանդիսի երթեւեկութեանց մեծ դժուարութիւն պատճառած լինելով, կառավարութիւն և քաղաքային խորհուրդն զբաղեցան այս խնդրով, և իւր յունիս 19ի նստին մէջ, քաղաքային խորհուրդը փոքր մեծամասնութեամբ մը որոշեց կառապաններուն թոյլտուութիւն ընել որ իրենց գործածակ կառքին համար ընտրեն կա՛մ միօրինակ սակագին, այսինքն առանց հեռաւորութիւնն հաշուելու մի և

—) 8 (—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳՈՒԱՎ ՖԷՕՅԵԷ

ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ

ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

—Տրտնջացէք, սիրելիս, ըսաւ Պ. տը Շէլ, որ միջամտեց, չոյելով իր չիկագոյն պեխերը։ Ե՛ս, դրութիւն մը ունիմ,— յարեց վճռողական ձայնով,— որովհետեւ ինք անոնցմէ էր որոց ծանրութիւն կուտայ գինին,— ես իմ հաճոյքներուս մասնակից կ'ընեմ կինս։ Եսասէր չեմ։ իմ հաշակներս ունիմ, բայց կինս ալ մասնակից կ'ընեմ անոնց։ Այսպէս, կը սիրեմ պզտիկ թատրոններն ուր խենդուխելառ խօսքեր կը զուրցեն։ է՛հ, կինս հոն կը տանիմ իմ հետս։ Կը սիրեմ ճիարշաւները։ բերայի պարահանդիսին կ'երթամ։ կինը ալ մէկտեղ կուգայ։ Ըսենք թէ պարահանդէսին յետոյ կ'երթամ ընթրել քանի մը բարեկամաց հետ,— է՛հ, կինս ալ մէկտեղ կ'ընթրէ։ կին մը իր ամուսնոյն ընկերն ըլլալու է։ ա՛յս է ահա իմ դրութիւնս։

—Ա՜հ, Տէ՛ր Աստուած, անտանելի էք ձեր դրութեամբը, գիւցած ըլլաք, բարեկամս։ կը կորսնցնէք զիս։ Մնաց որ, կ'արհամարհե՛մ զձեզ։

Եւ կրունկին վրայ դարձաւ, կոկորդալիր քրքիջ մը արձակելով։

Տ'Էսդրէնի դքսուհին խարտեաշ էր, նրբամարմին, գերազանցապէս վայելչակազմ, մեղկութեամբ և նոյն իսկ տխրութեամբ լեցուն աչուրներով։ Տխուր էր որովհետեւ իր ամուսինը դուքսն, որ անժըխտելի կերպով կը սիրէր զինքը, տարփանքով չէր սիրեր։ Երբ օրիորդ Ֆիձ-Ժէռալ ներկայացուց նմա զՊ. տը Միաս, վշտագին հետաքրքրութեան դէմքով մը դիտեց զնա։ յետոյ, գորովանօք ողջագուրելով մանկամարդ աղջիկը։

—Շատ սիրեցէք զինքը, պարոն։ այնպէս չէ՞, ըսաւ խորին շեշտով մը։

—Այո՛, գոչեց միւնոյն ժամանակ իրենց ետեւէն հնչական եւ զուարթ ձայն մը։ բայց, Աստուծո՛յ սիրուն, տարփանքով սիրեցէք զինքը, սիրելիս։ Ամէն բան ադոր մէջ կը կայանայ։ Կը տեսնէք, սիրելիդ իմ Լիոնէլ, շարունակեց տ'Էսդրէնի դուքսն ուր չքեղ եւ պնդակազմ անձ մըն էր, պէտք է տարփանքով սիրել կիները, եթէ ոչ բնաւ խառնուելու չէ։ Ե՛ս, յուսահատութեան կը մատնեմ այս խեղճ դքսուհին, որովհետեւ ոտանաւոր չեմ գրեր իրեն համար։ է՛հ, Աստուած իմ, չէ՛։ Դժբաղդութիւն մըն է այս, բայց ոտանաւոր չեմ գրեր։ Ի՞նչ ընենք։ ես այսպէս ստեղծուած եմ։ Ո՜տանաւոր-չեմ-գը-րեր։

Եւ այս բառերն ուժով մը կը շեշտէր, որպէս թէ հասկցնելու համար որ եթէ ոտանաւոր չէր գրեր, ընդհակառակն շատ նշանաւոր արձակագիր մը կը նկատէր ինքզինքը։

Այս խօսքերու միջոցին, դքսուհին կը հանէր ձեռնոցներն, եւ մատնիները կը շոյէր ցուրտ անտարբերութեան դէմքով մը։ Երբ դուքսն աւարտեց իր զուարճաբանութիւնները, մանկամարդ կինը պարզապէս դարձաւ դէպի օրիորդ Ֆիձ-Ժէռալ եւ ըսաւ նմա։

—Կուգաս։

Երկուքն ալ գնացին դաշնամուրին առջեւ։ Դքսուհին նախ իր զայրացեալ հոգին սիրեցեց խաղերու որոտագին պայթմամբ մը։ յետոյ չորս ձեռքով վալսի մը չափերը բարձրաղաղակ հնչեցին սրահին մէջ եւ հեւ ի հեւ տրոփել տուին պատուական օրիորդաց լանջքերը։

Երեկոյթը բաւական անցած էր, երբ Լիոնէլ եկաւ նստաւ Տիկին տը լա Վէյլի քով։ որ գոհունակութեան պայծառ դէմքով մը ներկայ կը գտնուէր այս ընտանեկան հանդիսին։

—Սիրելի կնքամայրս, ըսաւ երիտասարդը ըլորջ ձայնով, դեռ ժամանակ կայ խղելու։

—Ինչպէ՞ս։ խղելո՞ւ, գոչեց մարգիզուհին, որ վեր ցատքեց թիկնաթոռին վրայ։ Խենդեցա՞ք, բարեկամս։

—Անշուշտ, օրիորդ Ֆիձ-Ժէռալի համար։

—Ուրեմն ինչո՞ւ այդ տեսակ խօսք կը զուրցէք։

Նոյն վայրկենին, օրիորդ Մաուի, որ կը վալսէր, կանգ առաւ իրենց առջեւ, և աշխուժիւ ծռելով, ժպտ ի շրթունս։

—Ի՞նչ կ'ըսէ ձեզի, տիկին։

—Կ'ըսէ թէ խենդեցած է ձեզի համար։

—Օ՜հ, ի՜նչ աղուոր խենդութիւն, ըսաւ զուարթօրէն մանկամարդ աղջիկը, վերտին նետուելով յորձանքին մէջ։

—Այսօրուան պէս գնահատած չէի զինքը, շարունակեց Լիոնէլ։ Պարզ, անկեղծ, գորովարար ու պարկեշտ է։ Հրապուրիչ արարած մըն է, գրգռանոյշ էակ մը։

Օրիորդ Ֆիձ-Ժէռալ հասկնալով որ նոր էն իր վրայ կը խօսէին, երկրորդ անգամ հոն կեցուց իր վալսողը։

—Նորէն ի՞նչ կը զուրցէ ձեզ, տիկին, հարցուց կիսաձայն։

—Կ'ըսէ թէ գրգռանոյշ էակ մըն ես դուն։

—Իրա՛ւ խենդեցեր է, ըսաւ։

Եւ, բոլորովին ճաճանչագեղ, վերըստին անձնամատոյց եղաւ իր վալսողին թեւերուն, որ սիրելաբար կը ժպտէր, թէև չէր զուարճանար այս ամէն բաներէն։

—Եւ սակայն, յառաջ տարաւ Պ. տը Ռիաս խստասիրտական ձայնով մը, այս իրիկուն կը տանջուիմ շատ մեայլ գաղափարներով։

—Ի՞նչ գաղափարներ, խեղճ բարեկամս։

—Սոսկալի բան մը դիտեցի։ Մեր հրաւիրելոց մէջ ունէինք եօթն ութ ամուսնացեալք որք ապահովապէս ընտրուած չէին, այլ ըստ բաղդի հրաւիրուած բարձր ընկերութենէն։ և մէ՛կը չկայ որ յայտնապէս գժտութեան եւ երկպառակութեան վիճակին մէջ չգտնուի։ Աչուընիդ շորս կողմը պտտցուցէք, և, եթէ կրնաք, հերքեցէք խօսքերս։

Ծերունի կինը աչերը պտտցուց սրահին մէջ, եւ շրթներովը ծաղրական ժպտ մը ձեւացնելով։

—Իրաւ է որ, ըսաւ, օրինակելի ընտանիք մը չեմ տեսներ հոս։

—Է՛հ, յարեց Լիոնէլ, ինքներենս կ'ըսեմ, դառնութեամբ կ'ըսեմ թէ բոլոր այս մարդիկը, կամ դէթ անոնց մեծ մասը, գիրար սիրած են որպէս օրիորդ Ֆիձ-Ժէռալ եւ ես կը սիրենք, թէ, մեզ պէս, ամուսնութեան հրապուրալից եւ յուսալից նախընթաց մը ունեցած են, եւ ասոնց կ'երդակացնեմ թէ մեր քաղաքակրթութեան վիճակին, մասնաւորապէս դուցէ մեր պերճ դասու բարքերուն մէջ ընդհանուր պատճառներ կան որք ամուսնութիւնը կը պղտորեն իր աղբիւրին մէջ, և անդ կը թողուն աղիտաբեր սերմ մը։ որք առաջուց ամլութեան կը դատապարտեն ամէնէն վեհանձն եւ ամէնէն անկեղծ արամադրութիւններն, և որք անպատճառ ատելութեան ու պատերազմի հաստատութիւն մը կ'ընեն սիրոյ ու խաղաղութեան հաստատութիւն մը։ խոստովանեցէք թէ ասոնք սոսկալի գաղափարներ են մարդու մը համար որ վաղը կ'ամուսնանայ։

—Աստուած իմ, չեղած բաներու վրայ կը ճառէք, զուարթ, ըսաւ մարգիզուհին։ ընդհանուր պատճառներ չկան, աղիտաբեր սերմ չկայ։ ադոնցմէ ոչ մին կայ։ Արդէն պատիւ ունեցայ ձեզի ըսելու, դէշ ամուսիններ կան, ուրիշ ոչինչ։

—Բայց ես բնաւ չեմ ընդունիր ձեր սկզբունքը, գոչեց Լիոնէլ։ ամէն պարագայի մէջ, շատ բացարձակ է այդ։

—Ներեցէք, բարեկամս։ Քիչ մը քննենք սա ամուսինները, խնդրեմ։ Ասասիկ ամէնէն առաջ տ'Էսդրէնի դուքսն, այնպէս չէ՞։ Անշուշտ պատուական մարդ մըն է։ դէշ ամուսին մը չէ, եթէ կ'ուզէք։ բայց արտառոց ճախաւել մըն է։ Իր կինը ցոյն պէս փափուկ ու զգայնական փոքրիկ էակ մըն է։ և ինք դարբին մըն է։ ճշմարիտ դարբին մը։ Ակիկ զատ, միշտ կը ծաղրէ նորա վիպական անմեղ մեծամտութիւնը։ կը վերաւորէ, կը զայրացնէ զնա։ խեղճ կինը վերջ ի վերջոյ պիտի գտնէ մէկն որ հասկնայ զինքն, ապահով եմ այս մասին։ բայց որո՞ն է յանցանքը։ Հիմա, դանք սա պզտիկ Շէլին։

—Օ՜հ, Շէլն, ըսաւ Լիոնէլ, ձեզ կը թողում զինքը։ Երիտասարդի մը կեանքը վարել կուտայ իր կնոջ։ յիմար մըն է նա։

—Լա՜ւ, ըսաւ մարքիզուհին, արդէն երկուքը ճանչցաք։ Միւսները ասոնցմէ աւելի դէշ են։ Գիտէք անշուշտ թէ Պ. տ'Էսպլա նախ սկսաւ ընկերութեան մէջ իր կինը իր տարփուհւոյն հովանաւորութեան տակ դնել։ Սիրուն սկզբնաւորութիւն, ինչպէս կը տեսնէք։ Աւասիկ հոն, վարը, ուրիշ մը որուն գրձուձ ազահութիւնն իր կինը մղած է հընարքներու, փոխառութեանց եւ ասոնց հետեւանքն եղող ամէն բաներու։ եթէ չեմք գիտեր, կ'իմացնեմ ձեզ։

(Շարունակելի)

նոյն վարձքը վճարեն կառաց ընկերութեան, կա՛մ ըստ հեռաւորութեան վարձքատան։ Մինչեւ երեկոյ կառքին ո՛րչափ տեղ երթալը չափելու համար յատուկ գործիք մը պիտի դրուի ամեն կառքի մէջ։ Այս հոգածութեանց շնորհիւ, կառապանք գոհացում կը գտնեն քիչ շատ, և հասարակութիւնն ալ իւր մէկ մեծ դիւրութենէն զուրկ չի թողուիր ընդ երկար։

ԿՐԵՏԷ

Հանեայք յունիս 18 թուով առ Թ-այէ կը հեռագրուի թէ կայսերական պատուիրակ Մահմուտ փաշայի ներկայութիւնն ընտիր արդիւնք կ'ունենայ։ Ն. Վանմութիւն յոյժ հաշտարար տրամադրութիւն մը կը ցուցնէ, եւ Թղթակիցը կը կարծէ թէ անոր պաշտօնը կատարեալ յաջողութեամբ պիտի պսակուի։ Կայս. պատուիրակին խորհրդով, կղզեցիք պատգամաւորութեան մը միջոցաւ իրենց զգացումները պիտի մատուցանեն յոտս գահոյին Ն. Կ. Վեհափառութեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական ժողովոյ մեացեալ երկու անդամից համեմատական ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ուրբաթ ժամ 6ին Ղալաթիոյ ազգ. խորհրդարանին մէջ։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը յատուկ նամակաւ հրաւիրած է Ազգ. երեսփոխաններն որ նոյն օրը մինչեւ ժամ 6 իրենց քուէները կա՛մ անձամբ բերեն և կամ նամակաւ յղեն։

Ազգ. ժողովոյ վերջին նստին մէջ երեսփոխան Նազարեան Տիրան էֆէնտիի առաջարկութեան մասին կարդեալ քննիչ յանձնաժողովն ի նիստ հրաւիրեալ է յառաջիկայ ուրբաթ ժամ 6ին ի խորհրդարան Ղալաթիոյ։

Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ երէկ Տարոնեէլի քարոզիչ Արժ. Դաբրիէլ վարդապետի յանձնուեցաւ ժապաւէնեալ տումար մը, որով Տ. Դաբրիէլ վարդապետ կ'արտօնուի ի մայրաքաղաքիս և յեդիպտոս 300 ոսկւոյ գումար մը հանգանակել վանս շինութեան Տարոնեէլի եկեղեցւոյն։

Պ. Ադամեան երէկ մայրաքաղաքս վերադարձաւ Իզմիրէն, ուր վեց ներկայացում տուած է։ Հաւանաւոր ողբերգուն թէև նիւթական շահ մը բրած չէ Իզմիրի մէջ՝ օդերուն անյարմարութեանը պատճառաւ, սակայն խորապէս զգածուած է Իզմիրի ազգայնոյ իրեն ըրած եռանդագին ընդունելութենէն, որոց համար յաւէտ չնորհակալու զգացումներ պիտի տածէ իր սրտին մէջ։

ՆՈՒԱԳՈՒՀԱՆԴԷՍ

ԶԱՇՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՏՈՒԵԱԼ

Պ. ՆԵՐՍԷՍ ՇԱՀԱԶԱՏԵԱՆԻ

Աշակերտութեամբ «Քնար» ընկերութեան եւ այլ արուեստասէր անձաց

Ի ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ԲԵՐԱՑԻ

Կիրակի, 18/30 Յունիս 1889,

Ի ժամ 2½ (Ը. Ե.)

ԾՐԱԳԻՐ

ՄԱՍՆ Ա.

1.—Հազար երանի (ռօմանս)
պիտի երգէ Պ. Ն. Շահլամեան
ՊԱՐՈՆԵՒԿԵՆԱՆ

2.—Վալս Օռիժինալ, դաշնակի համար,
պիտի նուագէ հեղինակն
ՎԱՀՐԱՄ ՍԸՎԱՃԵԱՆ

3.—Ուն Պալո ին Մասքէրա (ռօմանս)
պիտի երգէ Պ. Ե. Օգոստինոսեան . . .
ՎԷՐԴՏԻ

4.—Ռէվըռի, ջութակի համար—պիտինուագէն Ա. Սինանեան և Գ. Ազիլիեան.
ՏԱՆԲԼԱ

5.—Սէռէնատա Ռիւի Պլաս
պիտի երգէ Պ. Շահլամեան . .
ՎԷՐԴԻ

6.—Ատօռէմուս,
Քառանուագ դաշնակի, երգեհոնի, ջութակի և վիոլոնչէլի համար. պիտի նուագեն անդամք Քնարի . . . . .
ՌԱՎԻՆԱ

ՄԱՍՆ Բ.

7.—Արիա, ռուսական «Մայիսեան գիշեր» օպերայէն, պիտի երգէ Պ. Շահլամեան . . . . . ՔՕՌՍԱԿՈՎ

8.—Սոլո ջութակի . . .
պիտի նուագեն Ս. Հոգոյեան էֆ. և Յ. Ասատուր էֆ. . . . . .

9.—Քոլիսիքիա (տուէթ)
պիտի երգեն Պ. Պ. Շահլամեան և և Օգոստինոսեան ՅՕՌ

10.—Մէս Ռոքիէմ,
քառանուագ վանն դաշնակի, երգեհոնի, ջութակի և վիոլոնչէլի.
պիտի նուագեն անդամք Քնարի . . . . .
ՎԷՐԴԻ

11.—«Ասացէք ներան», ռուսական ռօմանս
պիտի երգէ Պ. Շահլամեան . . . .
ՔՕՉՈՒԲԵՅ

Դաշնակն Պէռնշթայնի և երգեհոնն ազնուաբար նուիրուած են Պ. Քոմէնտանտկերի կողմանէ։

Նուագահանդէսին հասոյթն բարեգործական նպատակի յատկացեալ է։

ԳԻՆԵՐ

Վերնայարկ 5 ղրուշ, նստարանք	10,
Թիկնաթոռք	20 ղրշ.,
Թիկնաթոռք Ա. և Բ. կարգի	30 ղրուշ.
Օթեակք Ա. կարգի (Պէլ էթաժ) ղրս	ԲԱԿ.
Նախասրահ,	80 ղրուշ,
» Բ. »	40 »
Գետնայարկի օթեակք	1 ոսկի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԵՐ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆՆԵՐ

Սերաստիոյ Օսմանճըք գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Տրապիզոնի ֆաթոէ գաւառակին գայմագամ Հասան Բիղա էֆէնտի և Նմա յաջորդեց Ահմէտ Բիղա էֆէնտի։

Սանիյէ Միւթէմիզի աստիճան տրուեցաւ Մուսուլի նահանգին տէֆթէրտար Մուսթաֆա Թէվֆիգ էֆէնտիի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Սէլանիկի երեւելիներէն Համտի պէյի որդի Ատիլ պէյի, Սերաստիոյ վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ Ահմէտ Լուտիպ պէյի և նոյն դատարանին ընդհանուր դատախազ Հասան էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ Եանեւի հեռագրական և թղթատարական նորընտիր տնօրէն Ակեահ էֆէնտիի։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Վանայ կուսակալ Խալիլ պէյի։

Առաջին կարգի Օսմանիյէ՝ Պէլճիոյ թագաւորին եղբայր և գահաժառանգ Լիւխան Տը Ֆլանտր կոմսին։

Երկրորդ կարգի Շէֆթագաթ՝ կայս. կանանոցին ծախուց վերատեսուչ և թագաւորական Ա. շրջանակին տնօրէն Բաշիտ էֆէնտիի կնոջ։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Վանայ ոստիկաններէն Ալեւտիս էֆէնտիի։

ՀԵՌԱԳԻՐ ՎԱՆԱՅ ՎՍԵՄ. ԿՈՒՍԱԿԱԼԷՆ

Այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ կը տեսնենք Վանայ կուսակալ Վսեմ. Խալիլ պէյին հետեւեալ հեռագիրը.

«Լսելով թէ Հէքքեարիի լերանց Զուհ կոչուած կիրճին մէջ հրոսակներ երեւցած են, փութացինք ոստիկաններ զրկել, որք ընդ ամենայն ուժ հոգիէ բաղկացեալ աւազակախումբէն երկուքն սպաննեցին և վեցը փախան։ Ոստիկաններէն ալ երկու հոգիք վիրաւորեցան։ Սպանեալք Հայ էին, եւ ասոնցմէ և փախստէից մէկէն առնուած երեք հրացանաց մին Մարթինի է, և երկուքը ռուսական Պէրտան։

«Սպանելոց մէջն վրայ գտնուեցան հայերէն գրութիւններ, զորս անմիջապէս բերել տալով թարգմանել տուինք, և իմացանք թէ ի Լոնտոն Ա. Լուտիս Պարիկեան (տէ՛ս վերը՝ Պարկեան) և ի Մարսիլիա Փորթուգալեան անուն անձանց կողմէ երկու նամակներ են՝ սեպտ. ամսուն մէջ գրկուած ի Հէֆթուան Կարապետ Գուլադսըզեան անուն անձին, և այս երկու նամակաց հետ կայ յիշեալ Գուլադսըզեանի ստորագրութեամբ գիր մը Իմ Էրէքն ինչպէս խորագրով։ Նոյն անձին թղթապանակին մէջ ալ գտնուած է օրական դէպքերու արձանագրութիւն մը։ Ասոնց պարունակութիւնը կը փութամ հաղորդել։

«Ալեւտիս Պատիսեան ստորագրութեամբ և 25 ապրիլ 1889 թուով նամակին մէջ կ'ըսուի.

«Վանայ լուսաւորութեան (*) համար «ձեր ջանքերն և ձեր շնորհիւ ընկերակցութեան մը կազմութիւնն ասա պատ«մեցի. լաւագոյակ նշան մ'է այս. ըն«կերակցութեան կազմութիւնը մարդու «սի՛ իմացնէք. հեղլէնք իրենց ընկերակ«ցութեան կազմութիւնն ամբողջ եօթն «տարի ծածուկ պահեցին. անկէ ետքը «գործի սկսան. եթէ կ'ուզէք բարիք ը«նել ձեր հայրենեաց, պէտք է մարդիկ «և դրամ պատրաստէք. գո՛րծ պէտք է. «խօսք պէտք չէ։»

«Փորթուգալեան ալ իւր 27 ապրիլ 1889 թուակիր նամակաւ կ'ըսէ.

«Ձեր գրած նամակն ստացայ, և հրա«տարակեցի հայերէն լրագրոյն մէջ։ Ձեր «գտնուած վայրէն, և շրջակայներէն, մա«նաւանդ Վանէն տեղեկութիւններ հա«ղորդեցիք առ իս. հոս «Հայրենասիրաց» «ընկերակցութիւն մը կազմեցինք. այս «ընկերակցութեան համար անդամներ գը«տէք տեղէդ։»

«Յիշեալ Գուլադսըզեան, իւր «Յիշատակներ» մէջ, խօսելով կուրութեան մէջ անցուցած ժամանակներուն վրայ, և անդուլթ թուրքաց երեսէն իւր հայրենակցաց կրած հարստահարութեանց վրայ, որք ի յուսահատութիւն մղած են զՀայս, կը յայտարարէ թէ ուխտած է մինչեւ իւր վերջին շունչը մաքառիլ իւր ազգին այս տառապալից վիճակէ ազատմանն համար, և երկու կարիճներու հետ յանձնառու եղած է այս գործին զոհել իւր կեանքն։

«Այս մարդուն դրպանէն եղած օրագրութեան մէջ ալ կը կարդանք թէ

«Տասն և իններորդ դարուս մէջ ապ«րող մարդկային ընկերութեան համար ա«զատութենէ զատ չկայ ուրիշ մթնոլորտ «մը յորում կարենայ շնչել։ Թո՛ղ ես ալ «տանջուիմ իմ ազգայնոցս հետ. թերեւս «ես ալ կարենամ օգնել իմ ազգակիցնե«րուս. գո՛ւն ալ արտասուքդ սրբէ՛.»

«Այս յառաջաբանութեամբ կ'ըսկըսի, և օրագրութեան ձեւով կը պատմէ թէ մայիս 17 ի գիշերն ո՛ւր երթալիքը մարդու չմատնելով և նոյն իսկ ամենէն նուիրական պետերէն անդամ գաղտնի պահելով, Բուրդի զգեստով Պարսկաստանի սահմանադլխին մօտ Հէֆթուան ատենը գացած են, և գիշերայն ճամբորդելով, առտուն ձորերու մէջ մնացած են, և ամբսուն 18 րդ օրը սահմանագլուխն հասնելով, պահուրտած են քարերու մէջ, և մինչեւ մայիս 23 իրենց գացած տեղերը նշանակելով, և նկուղներու մէջ պահուրտելնին պատմելով, կը յայտնէ թէ մայիս 24 ին վերոյիշեալ կիրճն հասած են։

«Փորթուգալեանին ո՛վ լինելը ծանօթ է. Պատկեան ալայն Վանեցի խուռվարան է որ լուսանկարչութեան պատրուակաւ ամէն կողմ շրջեցաւ, և անցեալ տարի Եւրոպա գնաց։ Իսկ կարապետ Գուլադսըզեան սպանեալ հրոսակն է, որ բնիկ Վանեցի է, և ռուսական հողի վրայ երեւանայ մօտ Լէմիածնի վարժարանին մէջ խուռվարութիւն ուսած է, և մի քանի տարի յառաջ Վան վերադառնալով, քանի մը վարժարանաց մէջ դասախօսած է, վերջերս ալ Պարսկաստան երթալով Հէֆթուանի գիւղին մէջ վարժապետութիւն ըրած է, և ի վերջոյ յիշեալ աւազակաց պէտ եղած և սպանուած է։

«Յիշեալ Կարապետ Գուլադսըզեանը լաւ ճանչող Փօլիս Աւետիս յատկապէս քննութեան համար զրկուած լինելով, ուրիշ հեռագրաւ պիտի ներկայացնեմ քննութեան արդիւնքն, որ յատուկ ուշադրութեամբ մը յատաջ կը տարուի այս պահուս։

«Այս կողմերս գողութեան, յափշտակութեան և աւազակութեան համար հայ հրոսակաց երեւումը ցայս վայր անասովոր բան մը չէր։ Ասոնք ի Լոնտոն և ուրիշ օտար երկրաց մէջ հաստատեալ Հայերու հետ ի յարաբերութեան գտնուելով, իրենց նպատակն է մերթ ընդ մերթ մեծ ու փոքր դէպքեր յառաջ բերել, և ի վերջոյ լեզափոխութիւն մը յարուցանել, և հետեւապէս քաղաքական տուաղկութեան ճամբուն մէջ գտնուող խուռվայոյզներ են։

«Այս աւազակներ իրենց չար դիտաւորութիւններն իրագործել չկրնալէ զատ, ամենափոքր ձեռնարկութեան մը համար պատեհութիւն չգտած՝ սահմանագլխին վրայ իրենց երեւումէն հազիւ մի քանի օր ետքն իրենց կազմակերպութիւնը խորտակեցաւ, և Գուլադսըզեան ալ մեռեալ մեր ձեռքն ինկաւ այս թղթերով։

«Այս մեծ և կարեւորագոյն յաջողութիւնը կը պարտինք մեր Օգոստափառ Վեհապետին շնորհաց, որոյ գահոյից մատուցանելով այս իրողութեանց պատմութիւնն, եմ, խոնարհ ծառայ,

ԽԱԼԻԼ.

8 Յունիս 1889 Կուսակալ Վանայ.

(*) Բնագրին մէջ Թէպէրուր (տուութիւն), որ թերեւս լինի Թէ՛ վէրուր։ Ե. Խ.

ՏԱՐԱԶԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Լ. Հէրզէր, խօսելով ի Մաքրիգիւղ հաստատեալ գործարանին վրայ, հետեւեալ մանրամասն տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.

Զորս հինգ տարի առաջ, առեւտրական նախարարութեան պաշտօնատարներէն Բէֆիդ պէյ և Պեռութեան ուրիշ պաշտօնատար մը, Բէշտա պէյ, արտօնութիւն ստացան Կ. Պոլսոյ մէջ գործարան մը հաստատելու բրդեայ և բամբակեայ ամէն տեսակ նիւթերու համար։ Արտօնագիրը քսան և հինգ տարուան համար բուրդի և բամբակի տարազգործութեան մենաշնորհը կուտար Կ. Պոլսոյ նահանգին մէջ, ոեւէ մաքսատուրքէ զերծ կը կացուցանէր ներածեալ մեքենայներն ու նախնական նիւթերն, և ուրիշ քանի մը անկարեւոր դիւրութիւններ կ'ընծայէր։ Բէֆիդ պէյ ըմբռնած էր արտօնութեան մեծ արժէքը, բայց իրեն գաղտիարակից դրամատէր չգտաւ։ Բիչ յետոյ, արտօնութիւնը պէլճիական ձեռաց մէջ ինկաւ և ամիսներով պտրտեցաւ արեւմտեան Եւրոպոյ մէկ քաղաքէն միւսը։ Վերջապէս, ի Մանչէսթր կազմեալ Մանախումբ մը ձեռք առաւ այս գործն և Ընկերութիւն մը կազմակերպեց՝ արտօնութիւնը շահագործելու համար։ բայց, ունէ պատճառաւ, այս գործողութիւն այն ատեն միայն ի գլուխ եկաւ երբ Ղալաթիոյ հրապարակին աշակցութիւնը ձեռք բերուեցաւ, և Գ. Գ. Ալիքէա Պարքըր, Կրէկոս ար Գիւբրա, Էլեէֆնտի, Պէրնար Թուպլին, Ճէյմս Ուիլիոլ և Լէոնիտաս Զարիֆի անդամ եղան մասնախմբին։ Աւելորդ է ըսել թէ այդ անուններն իրենց հետ կը բերէին իրենց անդամակցած դրամական հաստատութեանց հաւանութիւնն, և հետեւաբար գործին մէջ կայ մեր հրապարակին մատուկներէն եկած շատ դրամ, առանց հաշուելու Գ. Կալլօուէյի և իւր բարեկամաց դրամը։ Գործարանը պիտի կառուցուի ի Մաքրիգիւղ, ուր այս նպատակաւ գնուած է, նպաստաւոր պայմաններով, ընդարձակ դեռին մը արքունի վառօդարանին մօտ։ Ջեռնարկը լաւ շահեր արտադրելու հանգամանք ունի, որովհետեւ նեղածման նոր սակագինը 12էն 15 առ հարիւր մաքս պիտի դնէ Մանչէսդրի, Լիոնի և Պրատֆորտի ապրանաց վրայ, առանց հաշուելու որ ձեռաց աշխատութիւնն հաւանարար աւելի աժան պիտի լինի ասա քան յԱնգլիա։

ՓՈՔՐ-ԱՍԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Փոքր-Ասիոյ երկաթուղւոյ ընկերութեան Հիմնական Կանոնագիրը, Բ. Դունէն վաւերացուելով, պաշտօնապէս հրատարակուած է։ Ընկերութեան դրամագլուխն է 1,800,000 ոսկի, զոյն աւելցնելու և պարտատոմսեր շրջաբերութեան հանելու թոյլտուութեամբ։ Վարչական խորհուրդը կը կազմեն Տր. Սիմփսոն, Ա. Կէշէր էֆէնտի, Պէրդրամ էֆէնտի, Պ. Բ. Շրատըր, Պ. Ալիքէտ Բաուլա և ընդհանուր տնօրէն Պ. Օգդօ Քիւլման։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Յառաջիկայ հինգշաբթի օր Սթենլայի պարսկական ամարանոցին մէջ տեղի պիտի ունենայ դեսպան Միրզա Մոհսին խանի աղջկան ամուսնութիւնը Պարսկաստանի նախարարներէն Միրզա Այի խանի որդւոյն հետ։ Սոյն հանդէսին հրաւիրեալ են նախարարք և բարձրաստիճան պաշտօնատարք ոմանք։

Միրզա Մոհսին խան շաբաթ օրը հացկերոյթ մը պիտի տայ դեսպանական մարմնոյն և հացկերոյթէն յետոյ պարահանդէս մը, որուն համար հրաւիրագիրք ցրուուած են։ Դեսպանն ու Միրզա Այի խան յառաջիկայ շաբթու Մարիէնպատ և անտի Բարիզ պիտի երթան Պարսից Շահին մօտ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ԱՐԺԷԹՈՒԹԻՒՆ

Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը մէկ շաբաթուան մէջ հրապարակէն Բուռլիի երկաթուղւոյ 8,000 արժէթուղթ գնած և չնչած է։ Հանրային Պարտուց Վարչութիւնն որոշած է շարունակել իւր գնումները։

ՇՈՎԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պէյրութ և Սիդոն մարտանաւերու նորոգութիւնք բոլորովին աւարտած լինելով երէկ ծովը իջուցուեցան ի ներկայութեան Ծովային Նախարար Հասան փաշայի և այլ բարձրաստիճան պաշտօնից։ Այս առթիւ հանդիսաւոր բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

ՎՍԵՄ. ԾԱՐՈՒԹԻՒՆ ՓԱՇԱ

Վսեմ. Ծարութիւն փաշա Տատեան, որ անձնական տարութեան պատճառաւ երեք շաբաթ բացակայ եղած էր Բ. Դունէն, այս շաբաթ օր վերստին անցաւ իր պաշտօնին գլուխը։

ԱՐԿԱՅ ՕՐԻՆԱԴ-ԼԷՔՍԷՐԷՍԻ

Բարիզէն յունիս 21 թուականաւ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ադրեւելեան ձեռնարկաց կառախումբն Էքէրնէյի կայարանին մէջ ընդհարում մը ունեցեր է թղթատար կառախումբի մը հետ։ Հինգ վագոններ խորտակուեր են, երկու պաշտօնեայներ ըսպանուեր և հինգ ուղեւորներ վիրաւորուեր։

ՆԱԻԱՅԻՆ ԱՐԿԱՅ

Շաբաթ երեկոյ, ժամ 10½ին, անգլիական Օրֆէլ շոգենաւն որ Սեւ ծովէն կուգար արմտիք բարձած, Ալբը-Դաբռի մօտ խրեցաւ։ Նորվեկիական Պէլլ և Էդվ Սէնդր շոգենաւերն յաջողեցան կիրակի միջօրէէն յետոյ ջուրին երեսն հանել արկածեալ շոգենաւը։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵՈՒԹԻՒՆ

Սուաքինի հեռագրական և թղթատարական փոխ-տնօրէն Մեծ. Սիմոն էֆ. Պուչաքճեան որ արձակուրդով մայրաքաղաք եկած էր, Բերայի հեռագրատան պաշտօնեայ անուանուած է։

Ամերիկեան նախորդ դեսպան Պ. Շթրաուս երէկ ընտանեօք Ամերիկա ուղեւորեցաւ Մարսիլիոյ ճամբով։

—Քաղաքագետութիւնը, տեղեկանալով որ ոչխարի վաճառականի մը կողմէ ի Շիւլի բերուած 62 գառնուկ և 85 ոչխարք տեսակ մը տարափոխիկ ախտով վարակեալ են, յատուկ պաշտօնեայ մը ղրկեց, որ հարկ եղած քննութիւնները կատարելով հաստատեց եղելութիւնը։ Ադոնցմէ մորթուածները ծովը նետուեցան և մնացեալներն ալ պահպանութեան ներքեւ դրուեցան, ինչպէս նաև ի Քեաղրտ Խանէ և Իզգէթ Փաշա ապարակին մէջ գտնուած 700ի չափ ոչխարներ որք միև նոյն ախտով վարակեալ են։

—Անցեալ օր Բէյնտիքէ եկող կառախումբի մեքենագործը կարապետ էֆէնտի տեսնելով որ երկաթուղւոյ գծին վրայ մարդ մը պառկած է, անմիջապէս կառախումբին ընթացքը կը կասեցնէ և կը յաջողի այդ մարդն ազատել վայրկենական մահէ մը։ Կարապետ էֆէնտի ուրիշ անգամ մը եւս իւր մտաց արթնութեամբ հովիւ մը ևս ազատած է որ նոյնպէս ճամբուն վրայ կը ննջէր։ Հաֆէֆոն այս դէպքերն յիշելով ընդհանուր գոհունակութեան արժանի կը դատէ հայազգի մեքենագործը։

—Ոստիկանութիւնը Բարսեղ անուն մարդ մը ձերբակալեց որ սպառնալից նամակներ զրկելով ատաղձի վաճառական կարապետ, Գրիգոր ու Աբրիկ ազաներու, 500 ոսկի պահանջած էր։ Բարսեղ մէկ քանի օր առաջ ևս փորձած էր այրել ատաղձի մթերանոց մը։

—Ի Պոլիս, Շէհրէմինի, կատղած շուն մը Արիֆ անուն մարդու մը օրունքը խածաւ։ Ոստիկանութիւնն անմիջապէս այդ շունը սպաննեց և Արիֆին ալ հիւանդանոց փոխադրեց։

—Սուլթանիյէ վարժարանին թերանացի քննութիւնք երէկ սկսան ի ներկայութեան վարժարանին տնօրէն Իսմայիլ պէյի և ուսուցչաց։ Ինչպէս նաեւ Պետական Խորհրդոյ նախնական ատենին նախագահ Սայիտ պէյի և դատական ճիւղին անդամներէն Էքրէմ պէյի որք Բ. Դրան կողմէ յատկապէս զրկուած էին։

—Եղեռնագատ ատեանն երեքական տարուց շղթայակապ աշխատութեան դատապարտեց Ներսէս, Սալիմ և Մէմիզ անուն երեք շարագործներ որք ի Գատրգիւղ Այրըլըզ Զէշմէսի անուն տեղը մարդ մը կողոպտած էին յափշտակելով նորա դրամը, ժամացոյցը, շղթայն և մատանին։ Ասոնց ընկերներէ մին Միխալ ևս դատապարտուեցաւ մէկ տարուան բանտարկութեան և հինգ տարի ոստիկանութեան հսկողութեան ներքեւ մնալու։

—Վճռարկ ատենի անդամներէն Իպրահիմ պէյ, որ դատական քննչի պաշտօնով ասիական գաւառները շրջած էր, երէկ Տրապիզոնէն մայրաքաղաքս ժամանեց։

Նոյնպէս երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին Պիթլիսի տիգիէրտար Զիւհտի պէյ և մէջթուպճի Բէրդէվ էֆէնտի, որում կ'ընկերանար քիւրտ ցեղապետներէն Մուսա պէյ, Պիթլիսէն։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ քաղաքային հանգստեան թոշակի վարչութեան համար նոր պաշտօնատուն մը պիտի կառուցուի ի Ճաղալ Օղլու յատկապէս գընուած գետնի մը վրայ։ Շէնքին հիմնարկութիւնն երէկ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր կերպիւ ի ներկայութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարաց։ Այս առթիւ բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց ու բարօրութեան Վեհ. Սուլթանի և ոչխարներ զոհուեցան։

—Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Կէշէր էֆէնտի երէկ իրիկուն Վիեննա ուղեւորեցաւ Եւրոպական կառախումբով։

—Կայս. Մանուչիր մարտանաւն, որ Զմիւռնիոյ առջեւ կը կենար իբրեւ պահակ, հրաման ստացած է Միջերկրականի մէջ պտոյտ մը կատարել։ Մանուչիր հինգ վեց օր առաջ Զմիւռնիայէն մեկնելով Քիոս գնացած է ուրկից պիտի երթայ Հռոդոս ու այլ կղզիներ և յետոյ Զմիւռնիա պիտի վերադառնայ։

—Երէկ յՕրթագիւղ նպարավաճառի մը որդին, տասներկու տարեկան պատանի մը, ցաւալի դիպուածի մը զոհ գնաց։ Նպարավաճառին սպասաւորներէ մին խանութին մէջ իւր րէվոլվերը կը մաքրէր երբ հրազէնը պայթելով գնտակը իր գլխացը կեցող պատանւոյն կուրծքը մխուեցաւ։ Թէեւ բժիշկներ բերուելով անմիջական դարմաններ տրուեցան, սակայն խեղճ պատանին այս առաւօտ մեռաւ։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց նպարավաճառին սպասաւորը։

—Երէկ ժամ 3 ին ի Թաթավլա Յունաց գերեզմանատան վերի կողմը գտնուած ախոռէ մը հրդեհ ծագեցաւ և այդ շէնքը միայն այրեցաւ։

—Մաքրիկ կը գրեն Իզմիրի Արմենիա լրագրոյն թէ կատղած շուներ վերջերս խածեր են տասնի չափ մարդիկ որոց մէջ է նաեւ Յունաստանի հիւպատոսական գրասենեակ Պ. Լուքաքի որ քանի մը օր յետոյ մեռեր է։ Ուրիշ մարդ մը, որ սպասաւոր էր Պ. Բաղիտէսի տան մէջ, կատղած շան մը խածուածքին հետեւանքներէն մեռեր է եօթնուկես ամիս յետոյ։ Ուրիշ վեց հրէայներ ևս կատաղութեան նշաններ ցոյց կուտան։ Մաքրիի բնակիչք մեծ մտատանջութեան մէջ են։

ԴԱՂՏՆԻՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՄՈԳՈՒԹԵԱՆ

Հէնրիկ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴԱՍԱՐՃԵԱՆ և ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴԱՍԱՆՃԵԱՆ

Սոյն գիրքն 432 մեծադիր երեսներէ բաղկացեալ «Աբեւելք» լրագրոյ տպարանին ընտիր թուղթի վրայ մաքուր տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած է։ Իր եզական նիւթովն և արտաքոյ կարգի հետաքրքրաշարժ բովանդակութեամբը մասնաւորապէս ընթերցանութեան արժանի գիրք մ'է։ Մասնաւանդ կը պարունակէ մեդական արուեստից վերաբերեալ նոր և հրաշալի գիւտ մը որուն գործածութենէն ընթերցողք պիտի կրնան անանկալ օգտակարութիւններ ստանալ։

ԳԻՆՆ է 15 ԴԱՀԵԿԱՆ

Վաճառման կեդրոնատեղին է Պոլիս, Պահճէ-Գարու թիւ 50 ջրավաճառ Աղամալեան Յակոբ առղի խանութը։ կը ծախուի նաև ջրավաճառ Պողոս աղայի և բոլոր գրավաճառաց քով։ 514 1—5

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Մասնաւոր հեռագրեր)

Փարիզ, 22 յունիս

Երեսփոխանաց Ժողովն սկսաւ վիճաբանիլ զինուորականնաւահանգիստներու բարենորոգման համար խնդրելուած վարկին վրայ, որ 69 միլիոն ֆրանք կը հաշուի։

Հռոմ, 22 յունիս

Իտալիոյ Թագաւորն ու Թագուհին Մոնցա գնացին։

Ի Թրիէսթէ հրատարակեալ Լիբերտէ լրագիրն, հիւպատոսներու նկատմամբ ի մտոյ լինելիք փոփոխութեանց առթիւ կ'ըսէ թէ Թրիէսթէի իտալական հիւպատոս Պ. Տիբանտօ պաշտօնակ պիտի լինի և իրեն պիտի յաջորդէ Լիվըրնալի իտալական հիւպատոս Պ. Մալմիտի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 13 յունիս

Դահեկան

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԻԱՆԱԿԱԳՈՅՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)	.....	110 3/8
3 » » » (վճռագնդ)	.....	110
3 » Բարիզի » (պանքայի)	.....	22 82 1/2
» » » (վճռագնդ)	.....	22 90

Սամանեան Քոնսոլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մէրսի . Ա. Սէրի		17 33
Պօրսային գոցուածէն վերջը	»	17 33
Բէրայի մէջ	»	— —
Աւաւտուան բացուածքաւ	»	17 35
այս օրին	»	18 35

ԻՍԹԻԴՐԱԶԸ ՏԱՒԻԼԻ

Երէկ երեկոյ		44 32
Այս առաւօտ		44 34
այս օր		44 35

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՈՒԹԻՒՆ

փոխառութիւն	Ա. Սէրի	28
»	Բ. »	16 30
»	Գ. »	17 35

ԲԱՅԵՆՏԱՒՄԻՒ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լիր.	4 24
Քրէտիթ ժէնէրալ	Օսմ. »	9 15
Պանք տը Ֆրանս	» »	7 15
Ռօս. Շանտ է վիլէօր	» »	4 36
Թրամուէյ	» »	467 1/2
Ռուսիէի երկաթուղի	Ֆր.	61 50
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	— —
Բաժնեթուղթ Լավրիսի	»	103

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ	100
20 ֆրանքնոց	»	87 38
Անգլիական ոսկի	»	110 20
Իմպերիալ	»	90 25
Քրիմիից	»	51 5
Ռուսի թղթադրամ	»	8 86
» արծաթ	»	77 25
Մէճ. արծաթ. (տարը)	»	168 26
Վեցնոց	»	104
Չինգնոց	»	104
Մէթալիք	»	102
Թասքիսէ	»	8 02

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 24 Յունիս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտ		98 3/16
Օսմ. »	Սէրի Դ. բացուածքաւ	16 3/8
» »	» գոցուածքաւ	16 3/16
» »	» Ա	28
» »	» Բ.	16 1/2
» »	» Գ.	16 1/8
Օթոման 1871		92 1/4
Փոխառութիւն 1877		100
Պանք Օթոմանի		11 1/8
Իսպանական փոխառ. 1873		100 1/2
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիքէյ)		91
» ստանձ. (բրիվիլէժիէ)		108 3/8
Տպրա Սանիէ		84 1/8
Տօսանիայ փոխառ. Բօչիլա		102 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		25 374

Վիէննա, 24 Յունիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	119 95
Օսմանեան երկաթուղի	31 70
» Լեժիի բաժնեթուղթք	107

Բարիզ, 24 Յունիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	194 40
» » 3 %	84 85
Օսմանեան քոնսոլիտ Սէրի Դ. բացուածքաւ	16 32 1/2
» » » գոցուածքաւ	16 35
» » » Բ.	անընթեռնելի
» » » Գ.	նոյնպէս
Օսմանեան երկաթուղի	60 75
» Լեժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթոման	530
Գրէտի Լիոնէ	670

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՄԱՆԻՍԱՅԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ա.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 7 յունիս

Իրաց ընդհանուր հակասական ընթացքով մը՝ դէպքերը կը շտապեն և արագօրէն իրարու կը յաջորդեն ճիշդ այն միջոցին, ուր դժբաղդ դադար մը կ'ունենանք, այս է վերջին կիսամեայն մէջ, խօսինք գլխաւորաբար այն խընդրոյ վրայ, որ այս պահուս ամենուն ուշը կը դրաւէ ի Զմիւռնիա, և անշուշտ նոյնը պիտի ընէ ամեն տեղի ազգայնոց մէջ երբ լսուի այն։ Մանիսայի ինդիրն է սա, որու վերջերս ըստացած երեւոյթը մասին համառօտ տեղեկութիւն մը տալ անպատեհ չէ, նորագոյն անցքերը պատմելու առթիւ։

Երբ Պատրիարքական փոխանորդ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ Ա.յվազեան քաղաքս կը հասնի, Մանիսա կը շարունակէր իր ծանօթ ըմբոստ ընթացքը, իրեն գլուխ ունենալով Թաղական խորհուրդը և Մուշլեան անուն քահանայ մը։ Տեղւոյն երիտասարդութիւնն և ողջմիտ մասն ինչպէս ի սկզբանէ անտի, չէին դադրեր բողոքելէ ասոնց անհաճոյ և հակազդային ընթացքի դէմ, բայց իրենց ձայնը անլսելի կը մնար մինչ ցայն կէտ։ Զմիւռնիոյ վերջին փոփոխմանց պատճառաւ բնական էր որ Մանիսայի գործիչներն ևս զգային թէ իրենց դիրքն ևս խախտած է։ Մուշլեան քահանայն կը մեկնի և Ազգային Պատրիարքարանի հրամանաւ կ'արգիլուի Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի մէջ, այն ինչ Պոլիս կը ժամանէ։ Այս լուր Մանիսա՝ մէջ սարսափահար կը կարդայ Սիվրիհիսարցի Տէր Համազասպ քահանայն, որ Մուշլեանի յաջորդեր էր ի Մանիսա մի ուրիշ կեսարացի բաղդախնդիր քահանայի հետ և երկու շաբաթէ ի վեր պաշտօն կը վարէր հոն, իսկոյն կը ծանուցանէ Պատրիարքական փոխանորդ Հօր զի՝ պատրաստ է հնազանդիլ իր հրամաններուն, թէև ցայն կէտ խուլ մնացած էր անոնց, և անմիջապէս ալ Մանիսայէն կը մեկնի։

Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ նորողմիտ դանուի Տէր Համազասպ քահանայի կարճատեւ անհնազանդութեան։ բայց միւս կողմէն ցաւօք կը դիտէ կեսարացի քահանայի ընթացքը, որ իր ապիկարութեանը պատճառաւ մի որ և իցէ տեղ պաշտօն գտնելէ յուսակտուր, կը շարունակէր քահանայագործել ի Մանիսա, առանց վիճակին հոգեւոր պետի հրամանին եւ անոր կրկնակի պատուէրներու հակառակ իսկ։ Ա.յսու՝ Մանիսայի իրաց անհաճոյ վիճակին շարունակուելուն առիթի կուտար, մինչ առանց իրեն՝ խնդիրը հասած էր այնպիսի կէտի մը, ուր հաւանօրէն ինքնին պիտի լուծուէր, բայց ընդհակառակն կը մայ անցնելու Զմիւռնիոյ նորակազմ Վարչութեան խնդրոց կարգը։

Նորընտիր Կրօն. և Քազ. Ժողովներու խառն նստի մը մէջ կ'որոշուի որ՝ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ անձամբ երթայ ի Մանիսա ընկերակցութեամբ տեղացի քահանայի մը և Առաջնորդարանի բարապաններէն միոյն, վերջին օրերը հրաժարեալ Թաղական խորհուրդին տեղ՝ առժամեայ Թաղական խորհուրդ մը կազմէ, եւ բնիկ մանիսայի երկու քահանայներուն ալ հոն քահանայագործել տայ։

Անցեալ չորեքշաբթի օր՝ կէս օրէն ետք՝ Պատրիարքական Փոխանորդ Հայրը իր հետեւորդներով կ'ուղեւորի Մանիսա։ երեկոյին իսկ հրաժարեալ Թաղական խորհրդոյ անդամք ուրիշ մի քանի ընկերներով աննպաստ ցոյց մը կ'ընեն իրեն տեղւոյն առաջնորդարանին մէջ։ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ անվնաս կը պատասխանէ անոնց և իրենց ինչպէս ընթացքի նոյնպէս և առարկութիւններու անխորհուրդ ու անհեթեթ բնոյթը կը բացատրէ։ հակառակորդք չեն ուզեր համոզուիլ բայց և այնպէս ակնկոր յետս կ'ընկրկին։

Այսոնց պարագլուխը՝ քրքմաճի Յովսէփ Հիրուկ, կամ Հերուկեան և կամ Թարոյկեան ինչպէս կը ձեւացնէ ինք վերջերս, տեսնելով որ առաջին փորձի մէջ պակասած է բարոյական զօրութիւն, անոր տեղը կը կարծէ լրացնել օղիով ու գինիով, ուստի խումբ խումբ մարդիկ կ'արբեցնէ եկեղեցւոյ մօտ գտնուած դիւնտուններու մէջ և ամեն անգամ որ Փոխանորդ Հայրը Թաղական խորհրդի կնիքը փնտռելու կ'ելնէ՝ զանոնք իր վրայ կը ղրկէ։

Ուրբաթ առաւօտ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ կրկին կ'ուզէ ազգային կնիքը հրաժարեալ Թաղ. խորհրդի անդամներէն. ասոր առենապետը կը յայտնէ թէ՝ Յովսէփ Հերուկեանի տրուած է զայն։ Սա կէս օրի մօտ կը ներկայանայ Ն. Սրբութեան, բայց այս անգամ՝ խոժոռ դիմքը և ունքերը պըռընտած։ մի և նոյն միջոցին Փոխանորդ Հօր քով կը գտնուին՝ Մանիսայի երեւելի ազգայիններէն Կարապետ էֆէնտի Ունճիեան և մի քանի անձեր։ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ իր խնդիրը կը կրկնէ, բայց ամեն ժամնակէ աւելի բուռն ընդդիմութիւն մը կը գտնէ Հերուկեանի կողմէ՝ «Ես քեզ կնիք չեմ տար, դքեզ չեմ ճանչեր, Պատրիարքական չեմ ճանչեր, չեմ թողուր որ թաղական խորհուրդ ընտրես, ես կ'ընտրեմ, Մանիսայի ամբողջ ժողովուրդն ինծի հետ է, ես ով ուզեմ զայն կ'ընտրեմ և այլն» խօսքերով։ Ճիշդ այդ բոպէին ներս կը մտնէ Հերուկեանի փեսացուն, Մինաս անուն մէկը, կարծեմ Տրապիզոնցի և երկու տարի առաջ բերել տրուած ժամանակին ըՋմիւռնիոյ Առաջնորդին կողմէ՝ Մանիսայի ազգ. վարժարանի մէջ տաճկերէն ուսուցանելու համար, այլ վերջերս հրաժարած նոյն պաշտօնէ։ Մինաս մէկէն ի մէկ անլուր հայհոյանքով և լրբաւունք ժայթքելով փոխանորդ Հօր վրայ կը յարձակի դաւազան ի ձեռին։ Հերուկ եւս տեղէն ցատքելով անոր կը հետեւի և ձեռքի դաւազանը վերցնելով..... չպատկառիր, չդեղեւիր, չվարանիր..... անմեղ Հայր Սուրբի վրայ իջեցնել։ հազիւ հազ այս երկու ապիրատները կ'սկսին դանակոծութիւնն և ահա արբեաներու ուրիշ խումբեր ներս կը խուժեն։ մի և նոյն միջոցին եկեղեցւոյ զանգակները կը զարնուին խռովարարներու կողմէ եւ հարիւրաւոր այրեր։ կիներ, աղջիկներ և տղայք անոր բակը կը խռնին, առաջնորդարան կ'ելնեն, կը հայհոյեն, կը նախատեն, «զարկէք, վար նետեցէք, վար» կը պոռան, փոխանորդ Հայրը «թողէք, ես կ'երթամ» կը գոչէ, ոչ ոք կը լսէ, ոչ ոք կը թողու զինք։ առաջնորդարանի սանդուղքէն վար գլորելու փորձեր կ'ընեն, Ն. Սրբութիւնը կ'աղաչէ, կը պաղատի, վայրագ խումբը կատղած է, մինչև որ ոստիկանութիւնը կը հասնի, հազիւ կը յաջողի ամբոխը ճեղքել և մտիլ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետի՝ զայն ամէնի պետերու ձեռքէն խլելու համար։ Փոխանորդ Հայր Սուրբը գրեթէ ոգեսպառ կը փոխադրուի տեղւոյն վարչական ժողովոյ անդամ Աւետիս էֆէնտի Բալէնտէրեանի տունը։ Իրմէ զատ կը քանակոծուին նաեւ այն մի քանի ազգայիններ, որոնք խռովարարներու յարձակման միջոցին Ն. Սրբութեան քով կը գտնուէին։

Այս տխուր դէպքի դոյժը հետեւեալ օրը կէս օրին կը հասնի Իզմիր. ազգային վարչութիւնն անմիջապէս ի խորհուրդ կը դումարի և դիմում կ'ընէ թէ՝ Բարձր։ Վալիին և թէ՝ ընդհանուր դատախազին քննութիւն բանալ և յանցաւորները պատժել տալու համար։ երկուքի կողմէ ևս ազգու հրամաններ կը հեռագրուին Մանիսայի Միւթէսարրըֆի փաշային։ Խնդիրը դեռ պաշտօնական շրջանակի մէջ կը շրջէր։ տխուր լուրն անկէ դուրս ելած չէր, և կէս օրէն ետք հազիւ հազ կը տարածուի ժողովրդի մէջ։ ընդհանուր վիշտ մը կը պատճառէ և ամեն ուրեք կ'այպանուի պարզամիտ Մանիսացւոյ անլուր տխմարութիւնը, չ'ըսենք վայրագութիւնը։ Իրիկունը Քաղաքական ժողովը խառն նիստ մը կ'ընէ Կրօնական ժողովի հետ այս ցաւալի խնդրոյ համար։ կ'որոշէ ի՛նչ ի՛նչ հրամանգներ տալ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետի։ կը հեռագրէ եղելութիւնն ի Պատրիարքարան և անոր մանրամասնութիւնքն յատուկ նամակաւ կը հաղորդէ։

Մի և նոյն միջոցին տասն երեսփոխաններ ժողովին կը ներկայանան։ կը յայտնեն թէ՝ արդէն գիր մը պատրաստած և ստորագրած են անմիջապէս և նոյն գիշերն իսկ Երեսփոխական ժողովոյ արտաքոյ կարգի նիստ մը կազմելու համար, բայց որովհետեւ ժամանակը անձուկ է և արդէն իսկ երեսփոխաններու մէկ մասը գիւղերն և այլն ցրուած, լաւագոյն համարած են դիմել ժողովին՝ ազդեցիկ միջոցներ ձեռք առնելու հարկը բացատրելու համար։ ժողովը համակրածիք կը գտնուի երեսփոխան էֆէնտիներու և բաւական խորհրդակցութենէ յետոյ՝ ազգային երեսփոխան Պօղոս էֆէնտի Պէրկամալեանի առաջարկութեամբ՝ կ'որոշուի որ ներկայ գտնուող Քազ. և Երեսփոխական ժողովոյ անդամք հետեւեալ օր Մանիսա երթան Կրօն. ժողովոյ Ատենապետի առաջնորդութեամբ թէ՝ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետի վիճակն, որու համար կ'ըսուէր թէ անկողնոյ կը ծառայէ, և թէ իրաց կացութիւնը մնէն իմանալու և անոնց դարման ու միջոց խորհելու համար։

Հետեւեալ օր՝ այն է կիրակի առաւտ ժամը 8 ½-ին, Կրօնական ժողովոյ Ատենապետ Տէր Յակոբ քահանայ Պալապանեան, Քազ. ժողովոյ Ատենադպիր Ստեփան էֆէնտի Նուպարեան և անդամներէն Նշան էֆէնտի Բարսեղեան և Մարգար էֆէնտի Բարսեղեան, Ս. Սարգիս էֆէնտի Էբիզլէր, ինչպէս նաև տասն երեսփոխաններ և մի քանի երեւելի ազգայիններ, Իզմիրէն կը մեկնին շոգեկառքով։ Քազ. ժողովոյ Ատենապետը Մեծ. Ստեփան էֆէնտի Սպարթալեան արդէն բացակայ է քաղքէս, իսկ փոխ-Ատենապետն՝ անձնական տկարութեան պատճառաւ չէր կրցած ընկերանալ իր անդամակիցներու և ասոր համար յատկապէս իր ցաւը յայտնած էր։ խումբ մ'ալ ազգայիններ կայարան եկած էին և կ'ուղեին ընկերանալ ուղեւորներուն, բայց պաշտօնական անձանց ստիպմանց վրայ կը հաւանին ետ կենալ իրենց որոշումէն։ Բոլոր ճամբայն ուղեւորներու խօսակցութեան և խորհրդակցութեան գլխաւոր առարկայն կը լինի, ինչպէս՝ բնական է, Մանիսայի խնդիրն։ ամեն ոք լրջութեամբ և հանդարտութեամբ կարծիքներ կը փոխանակէ և չկրնար իր զարմանքն ու զայրոյթը ծածկել այս անլուր վայրագութեան դէմ։ երկուք ու կէս ժամէն ետք՝ շոգեկառք կը հասնի Խորոզ-քէօյի կայարանն, որ միանգամայն Մանիսայի Հայոց թաղին կայարանն է։ հոն ուղեւորք նորագոյն տեղեկութիւններ կը քաղեն Ա.յվազեան Հայր սուրբի բարապանէն, զարմանօք կը լսեն թէ յանցաւորներն արձակ համարձակ կը շրջին և իրենք ձեռք կը գտնուի եկեղեցի, առաջնորդարան, ազգային կնիք և ամեն ինչ, թէև Միւթասարրըֆ փաշան կռուի օրը բացակայ գտնուելով՝ նախորդ իրիկուն հասած է իր պաշտօնատեղին և ցաւօք իմանալով անհաճոյ դէպքն, իր ցաւակցութիւնը յայտնած է փոխանորդին և միանգամայն ցաւսումը, յարելով թէ յանցաւորք խստիւ պիտի պատժուին և այլն։ Շոգեկառքը խորոզ քէօյէն մեկնելով՝ քանի մը վայրկեանէն կանգ կ'առնու բուն Մանիսայի կայարանին առջեւ։ ուղեւորք իսմբովին դուրս կ'ելնեն և իրենց որոշման համեմատ՝ Քաղաքական ժողովոյ Ատենադպիր Մեծ. Ստեփան էֆէնտի Նուպարեան յատուկ կառքով մը ուղղակի կառավարութեան դուռը կ'երթայ տեղւոյն կուսակալ Վսեմ. Շաքիր փաշայի ներկայանալու և խնդիրը ազգային վարչութեան կողմէ ի պաշտօնէ հաղորդելու և յանցաւորներու ձերբակալումը խնդրելու համար։ Միւս անդամք՝ հինգ կառքերու մէջ մնած՝ կը դիմեն Հայոց թաղը, խռովարարներու և ապիրատներու ձեռք մատնուած այդ վայրը, Բէօլէեան Ստեփան էֆէնտիի տունն, ուր տանտիրոջ խնդրանօք փոխադրուած էր նախորդ երեկոյին Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ։

Կառքերու թափորն, որու առաջին կառքին վրայ նստած էր վիրը յիշուած բարապանն և նոյնին մէջ կրօնական ժողովոյ Ատենապետ Հայրը՝ Քաղաքական ժողովոյ երեք անդամներու հետ, այն ինչ կը մնայ Հայոց թաղին՝ իրը արտասովոր դէպք մը տեղացւոյ հետաքրքրութիւնը շարժելով, և անոր կեդրոնական փողոցէն կ'սկսի անցնիլ։ բնակարաններէ, դիւնտուններէ, սրճարաններէ, խումբ խումբ այրեր, կիներ դուրս կը նետուին խոժոռ կամ զարմանահար դիմօք, ինչպէս վայրենիներ իրենց վրաններէն՝ քաղաքակիրթ մարդկան կարաւանի մը անցած պահուն։ Ամեն տեղ երեսներու վրայ յուզում, վրդովմունք եւ կիրք կը նշմարուին։ կարելի չէր զանազանել այս գլգլեալ տգէտները, արձակուած և անզուսպ յիմարներ։ յիմարի պէս ալ անմեղ են անոնք։ իրենց միակ թերութիւնը խելքի սակաւութիւն և գլխի պնդութիւնն են։

Թափորը կանգ կ'առնու Բէօլէեան Ստեփան էֆէնտիի տան առջեւ։ ըՋմիւռնիոյ Քազ. և Երեսփ ժողովներու Մեծ. անդամք և այլք կառքերէն դուրս կ'ելնեն և յիշեալ տունը կը մտնեն՝ ուր պահպանութիւն կ'ընէին քանի մը ոստիկաններ փողոցի դրան առջեւ։ Ընդարձակ դահլիճ մը մէջ, որու առաջը կը գտնուէր տան պարտէզը կանանչաւէտ և ծաղկազարդ, բազմոցի վրայ նստած էր Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ Ա.յվազեան հանդարտ, անվրդով. այլ խորհուն։ Իր շուրջը խմբուած էին տանտէրը, իր որդին՝ Յարութիւն էֆէնտի Բէօլէեան և փեսայն՝ Մինաս էֆէնտի Մինասեան, երկուքն ալ ազնիւ և լուրջ երիտասարդներ, տեղւոյն հարցաքննիչ դատաւոր՝ Նազարէթ էֆէնտի, հեղինակ տաճկ. և դաղղիերէն գրքերի բառարանի, ուշիմ, ուղղախոհ և արդարասէր երիտասարդ մը, պարկեշտ և ազնիւ հայ մը, և ուրիշ քանի մը ընտիր երիտասարդներ և, ամբողջը՝ ընկերութիւն մը, որ կը կազմէ հակապատկեր քանի մը քայլ հեռուն խլրտող խումբերու, ոմանց մը անապատին մէջ։

Ա.յվազեան Հայր սուրբն երբ կը տեսնէ իրեն ի տես եկող Զմիւռնացի խումբը կը ժպտի ուրախութեան և տրտմութեան խառն քմծիծաղով մը, կը յուզուի, յամրօրէն ոտքի կ'ելնէ՝ ակներեւ իմն ճնշուած պէս պէս ըղգացումներու բազմաման ներքեւ, և նկուն ձայնով մը բարի գալուստ կը մաղթէ։ Նորեկներն իրենց վշտակցութիւնը կը յայտնեն, հարցուփորձեր ուղղել կը շտապեն նորին Սրբութեան առողջական վիճակին վրայ։ Հայր սուրբը կը պատասխանէ անձնիւրին կարգաւ։ խօսքը կ'ուղղէ մերթ միոյն մերթ միւսին։ իրեն համար ամեն ոք հաւասար է իր շուրջ, ուստի կը խօսի ամենուն հետ՝ հայրական գորովով մը, անկեղծ խանդով մը։ Կը պատմէ իր դժբաղդ արկածն։ ոչինչ կը չափազանցնէ։ ոչինչ չափազանցուած է։ ինչ որ ըսուած, լսուած է ամենքն ալ սոյդ իրողութիւններ են, զոր ականատեսներ ևս և նոյն իսկ իր առողջական վիճակը կը հաստատեն։ Ա.յվազեան Հայր Սուրբ դանակոծուելէ սաստիկ ին բառին բովանդակ նը-շանակութեամբ, զինքը Առաջնորդարանի վերէն վար նետել փորձեր են, գեաին քարշելը են, նախատեր, թքեր, հայհոյեր, մաղ'ըէն ու մօրուքէն քաշելը և մինչեւ իսկ մօրուքը ածիլել ուզեր են։ ընդունած բռնցի հարուածներէն կուրծքը բաւական վնասուած է։ կը հարցայ չը հաղով մը և կողի ցաւ մ'ունի, մարմնոյն վրայ թեթեւ վերքեր ճնշուածի ճմլուածի և այլն պակաս չ'են, թեւին վրայ ալ խածուածքի երկու նշաններ կ'երեւին։ կառավարութեան բժիշկը ամեն ինչ քննած, ստուգած և տեղեկագրած է։

Ուշադրաւ է Ա.յվազեան Հայր Ս. ի պաղարիւնութիւնն ու ներողամիտ ոգին, որով կը խօսի զինք դանակոծողներու ու նախատողներու վրայ։ իր քարոզած հաւատի ներշնչումն է այն, թէ լուսամիտ կրթութեան մը արգասիքը։ ինչ որ ըլլայ, սքանչանալ միայն հնար է այդ մասին։

ՔՂԻ, 22 մայիս

Աբե-Եզի 1600 թուոյն մէջ «հանրագիր Քղեցւոց» վերնագրով գրութիւն մը տեսանք և ցաւօք սրտի կարդացինք այդ գուռնակ անձիշդ հրատարակութիւն մը, ուստի ի ներքոյ ստորագրեալքս ներկայիս միահամուռ կուգանք հերքել Խոշմաթլեան Տեարց պատուոյն դէմ եղած անիրաւի յարձակումները։

Հանրագիր ստորագրողքն, որոց անուանքն անյայտ պահուած կամ թաղուցուած են, Աբե-Եզի 1578րդ թերթին մէջ Քղիէն 18 մարտ 1889 թուակիր անստորագիր յօդուածի մը պարունակութեանց մասին դիտողութիւններ ընելով ի վեր կը հանեն իբր թէ նորա իմաստին անճշդութիւն և քանի մը անձանց անունները վկայութեան կանչելով կը նկրտին արատաւորել Խոշմաթլեանց բարի համաւն։

Երկրին դժնդակ կացութիւնն, որում ենթակայ եղած էր անցեալ տարւոյն նըւազ բուսաբերութեան պատճառաւ, այս գարնան մեծագոյն հարուածն տալ կը պատրաստուէր արդէն նեթապէս անանխանձելի կացութեան մը ենթարկեալ կեղեւոյ խեղճ ժողովրդեան. արդ՝ ի՞նչ մեծ անփոխարինելի բարիք մ'էր Խոշմաթլեան Մեծ. Գէորգ էֆէնտիի յաւէտ սրտաբուղխ օրհնութեանց արժանի անօրինութիւնքն ու ընթացքն, որ հետեւանքն եղաւ ցորենի գնոյն ո'չ միայն զգալի այլ մեծապէս անկումն, յորմէ մեծ շահ կ'ստանկանէին ուրիշ վաշխառուք և ցորենավաճառք, բնութեան պատահարէն օգուտ և առիթ քաղելով։ ուրեմն Խոշմաթլեանք օրհնութեա՞ց թէ անիծից արժանի են, երբ այսօր անուղղակի կերպով երկրին մահմետական և քրիստոնեայ տարերց 500 ոսկիէ աւելի շնորհ մը ըրած են 140ի կամ 150ի ծախսելիք ցորեաններու էյրէկին գին 75ի իջեցնելով և մինչեւ այսօր մօտ 1200ի չափ էյրէկ ցորեն ծախելով։ Տեղական կառավարութիւնն ակամա նետես և վկայ Խոշմաթլեանց բարերարութեան, կեդրոնական կուսակալութենէն իսկ գոհունակութեան գիր բերել կուտայ, և միւս կողմանէ մեր սովեալ ժողովուրդն դիւրութիւն և միջոց կ'ունենայ հաց գտնելու և սովալլուկ ըլլալէ ազատելու։ երբ այսպէս Խոշմաթլեան եղբայրներէն մին սոյն օրինակ բարեգործութիւն մը կ'ընէ, միւսն Մեսրովպ էֆ. հարաւային օգտակար շինութեամբ կ'զբաղի, ամիս մը օրն ի բուն մսկեր և տրեխներ յատին մերթ ցուրտին, մերթ անձրևին և երբեմն ձիւնին ներքեւ կեցած կամուրջի շինութիւնն առաջ կը տանի, անձամբ ցոյց տալով կորովն աշխատասիրութեան և օրինակ ու քաջալեր հանդիսանալով շինութեան մասնակցողաց, որպէս զի հաղորդակցութիւնքն ընդհատուած և գիւղերն պաշարման մէջ չմնան։ Ի բարեկեցուկցութիւն ժողովրդեան, ուրեմն ո'չ նը ուազ բարիք մ'է այս, և եթէ Խոշմաթլեանց նախաձեռնութիւնն և յարատեւ գործունէութիւնն չը լինէր, ի՞նչպէս կըրնար կամարջի շինութիւնն յառաջ տարուիլ։ Խոշմաթլեանց գերդաստանի կրօնասիրութիւնն եւ կրօնական նուիրատուութիւնքն, կրթասիրութիւնն ու առ կրթական հաստատութիւնքս ունեցած համակրանքն ու սատարութիւնքն, ժողովրդեան մատուցած նիւթական և բարոյական ամենամեծ դիւրութիւնքն, հանրածանօթ են և ապացոյցի չ'են կարօտիր, և երբ յարգելի թղթակից մը որ քանի մը բաներ գրած է, շատ համառօտ ծանօթութիւն մը միայն տուած է Խոշմաթլեան եղբարց բարեգործութեան վրայ։

Կը մնայ մեզ պատասխանել այդ գրութեան միջանկեալ մասին, յոր քանի մը անձանց անուանք նշանակուած էին իբր հարստահարեալք յիշեալ Խոշմաթլեան էֆէնտիներէն։ գայթակղեալ մտքերուն ի բուժումն և այդ կարգի անձանց ու իրենց գրուածոց ի՞նչ աստիճանի արժէք ունենալն ցոյց տալու համար, կը հարկադրուինք մի քանի բաներ ալ գրել։

Արդարեւ հանրագրութեան այդ մասն կարդացողը նախ պիտի կարծէ թէ աւատական գրութիւնն հաստատած են Խոշմաթլեանք մեր գաւառին մէջ և թէ մէյ մէկ հարստահարիչ բռնաւորներ դարձած են, այնպէս որ ըստ կամս կը գործեն, կը չափեն, կը ձեւեն, կը տնօրինեն, և օրինաց գործադրութիւնն ալ դոգցես իրենց ձեռքն է։

Եթէ ունին թերութիւն մը Խոշմաթլեանք և եթէ յանցաւոր են, հարուստ ըլլալնուն համար է, զի կարծես թէ հարուստ լինելն քրէական յանցանք է, և սուգիւ յանցաւոր են, զի այդ հանրագիրն ստորագրողներուն իսկ մեծ բարիք ըրած են՝ ժամանակին տալով իրենց գումարներ ամուսնանալու և ստիպողական պարտուց վճարման ու տրոց համար։ Մի քանի տուներ շտեմարանի յատկացուցած են եղեր։ է՞հ, ո՞րչափ մեծ յանցանք, արդեօք տուն բսածնին չե՞ն այն յարդանոցները, զորս իւրեանց տէրերն յօժարակամ դրած են Խոշմաթլեաններու տարամադրութեան ասակ ո՛չ թէ դրամագլուխի եւ տոկոսի համար, այլ նոյն իսկ վարձքով, որ ամենուս յայտնի ճշմարտութիւն մ'է։ Բայց ի՞նչ շինծու առասպել է Օղիտանեան Գրիգորի, Տէր Մանուէլեանի, Կիւլիկեան Յակոբի և Հռոմոյեան Յովհաննէսի մտացածին պատմութիւնքն։ առաջինն յօժարակամ ծախած է իւր տունն Խթէյեան անուանեալ անձի մը և գաղթած է յԵրիզա, իւր հողային կալուածներն ո՛չ ծախուած և ո՛չ այլ ինչ եղած են և կը գտնուին դեռ իրենց որքերու ձեռքն, հետեւաբար ո՞ւր կը մնայ առ այդ յերիւրեալ պատմութիւնքն։ միւնոյն կերպով են մնացեալքն, կամ լաւ եւս տարբեր համեմով տարբեր սուտեր։ Մուրատ անուանով փեսային վերագրուած անտեղի վարմունքն, ճիշտ իրենց պատմածին հակառակն է, զի խնդրոյն մէջ Խոշմաթլեանք մասն և բաժին չ'ունին, և տեղի ունեցած աննշան խնդիրն ալ կը վերաբերի Մուրատի հօրն որ լաւ մը ծեծուելէ զինի, գլուխն ալ մի քանի տեղէ կը վիրաւորուի, և եթէ Խոշմաթլեաններու միջնորդութիւն չ'լինէր՝ այսօր հակառակորդքն դեռ ի բանտի պիտի հեծէին, քաւելու համար իրենց ոճրագործութեան բնութիւն ունեցող յանցանքն։ իսկ գալով Հռոմոյեան Յովհաննէսի պարտուց մասին, մինչեւ տարօրինակ եւ հետաքրքրականն այդ է, այսու եւս ցոյց կուտային թէ 800 ղրշի գումար մը 120 ոսկւոյ բարձրացուցած է եղեր։ այդ մուրհակն 14 տարիէ աւելի կ'ընէ որ չէ նորոգուած եւ ինչ պարագ որ ունէր ասկէ 14 տարի առաջ մինչեւայնն է այսօր, որ եթէ իրենց ցոյց տուած տոկոսի հաշուով յառաջ գնալու ըլլար, թերեւս 500 ոսկին անցած էր, մինչդեռ այսօր Խոշմաթլեանք չեն կարող գէթ վճարած զուտ գումարնին դանձել, թէպէտ եւ այդ Յովհաննէս անձն ալ համերաշխութեան եկած է Խոշմաթլեանց ըրած զեղչի շնորհաց վրայ, և այս առթիւ իսկ իւր գրած նամակներովն յօդուածի պարունակութեան մասին իւր անգիտակցութիւնն կը յայտնէր։ Իսկ Տէր Մանուէլեանի տան խնդիրն բոլորովին սուտ է, զի յիշեալն իրենց տունն օտարական Բերնցիի մը ծախելով կը գաղթեն ուրիշ տեղ մը, առանց դրամ մը տալու Խոշմաթլեանց պարտուց փոխարէն որ դեռ կը մնայ։

Ցանուն ճշմարտութեան և արդարութեան սոյն հերքնագիրն ուղեցինք տալ ի հրատարակութիւն։ այսու գոհացում տրուած պիտի լինինք կրօնասէր, ազգասէր և կրթասէր բարերարի մը՝ որ երախտագիտութեան յաւէտ արժանի ենք ի ներքոյ ստորագրողքս և կեղծ հասարակութեան մեծագոյն մասն։

Անդամք Թաղ. Խորհրդոյ Խուփսի Աստուածատուր Ներսէս վ. Բէջանի, Յովհաննէս տնտ. Շահնազարեան, Պաղտասար տնտ. Խաչիկեան, Խաչատուր Փէսոյեան, Մարգիս Գաբրիելեան, Յովհաննէս Մարտիրոսեան, Գրիգոր Թաւրիզեան, Յարութիւն Տէլլարեան, Կարապետ Պարսեան։

Ներկայացուցիչք հասարակութեան Գրիգոր Սարգիս, Յովհաննէս Փօղոյեանց, Թորոս Մարտիրոսեանց, Սարգիս Մեհրիկեան, Երեմիա Տէրտեր, Յակոբ Խաչիկեան, Յակոբ Բարսեղեան, Թադէոս Յովսէփեան, Կարապետ Յիլդէզեան, Մ. Նազարէթ Կ. Փէսոյեան, Յովհաննէս Պարսեան, Մարգիս Բարսիկեան, Կարապետ Մօսիկեան, Մարտիրոս Սմբատեան, Յարութիւն Հայրապետեան, Վարդան Մանուկեան, Յարութիւն Ասլանեան։

ՈՍԿԵՄԱՏԵՆԻԿ

ԱՅՍ ՏԱՐՈՅ

Զարդարեալ 100ի աբել ընդէր գոգիերէ

Ազգ. Ուսումն. Խորհրդէն վաւերացեալ ՍԻՐՈՒՆ ԶԻՕՍԱՐԱՆԻՆ սուղ ժամանակի մէջ քանի մը անգամ տպագրուելէն քաջալերեալ, այս անգամ նորա երկրորդ մասն ի լոյս կ'ընծայուի ՈՍԿԵՄԱՏԵՆԻԿ անուամբ որ 180 երեսէ կը բաղկանայ և կը պարունակէ բարոյական և կրօնական գեղեցիկ պատմութիւններ, երգեր, ոտանաւորներ և ազգային գլխաւոր տօները, սովորութիւններն հանդերձ պատկերօք և այլ և այլ կարեւոր գիտելիօք։

Գինն է 4 դահեկան

Դպրոցաց համար $^0/_0$ 20 զեղչ

Կեդրոնատեղին է Մերճան փողոց թիւ 57 Մարգարեան գրատուն, հրատարակչին մօտ։ 499 3—10

ԱԶԴ

Ֆէլէտոնի շոգենաւը, նաւապետ Լաուրէնսը, Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի ամսոյս 26ին։ Է.Տ. ԼԱՖՈՆԴԷՆ

Գրծակալ Ֆէլէտոնի ընկ.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Ներկայ յունիս 20էն սկսեալ և մինչեւ ցնոր անօրինութիւն, ուղեւորաց երկու նոր կառաքումբեր, թիւ 48 և 47, պիտի մտնեն Արուարձանի ուղեցոյցին մէջ և ամէն օր պիտի երթեւեկեն Կ. Պոլսոյ և Մաքրի-գիւղի միջեւ հետեւեալ ուղեցոյցին համեմատ.

Կառաքումբ թիւ 48

Կ. Պոլիս,	մեկնումբ	7·40	երեկոյ
Գում. գաբու	»	7·49	
Եէնի-գաբու	»	7·52	
Սամաթիա	»	7·57	
Եէսիգուլէ	»	8·	
Մաքրիգիւղ	ժամանումբ	8·10	

Կառաքումբ թիւ 47

Մաքրիգիւղ	մեկնումբ	8·15	երեկոյ
Եէսիգուլէ	»	8·29	
Սամաթիա	»	8·32	
Եէնի-գաբու	»	8·37	
Գում. գաբու	»	8·40	
Կ. Պոլիս	»	8·48	

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս 18 յունիս 1889

ՍԳՈՂԻ ՄՕՌԻՒ ԶԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եբլաբզ, Կ. Պոլիս, 13 գեկտ. 1888

Պարոնայք Սգող և Գոսուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գրիչովս կարող չեմ փոքրիկ, ընել, այլ համանգոյն ուրիշներու փոքրիկներն և այն բժշկաց որոց պատուն յանձնուցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մոր և ձկան իւղն, իր այդ վիճակին մէջ գիւրաբեռնելով և մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զոր պատագուսական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հաւատած է, մանաւանդ այս յաջող պատրաստութեան մէջ։

ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԵՆԻ ՓՈՇՆ

Բժիշկ Վ.Կ. Սուլթանին

ԻԼԱՆ

Ճումա վէ բազարտան մատա կիւնլէրտէ սապակլարը ենիմահալլտէն սահաթ պիրտէ հարէքէթ իտէն վարոր իշկու Հազիրանն օն իքինճի բազար իրթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն սահաթ պիր պուչուքտան հարաքէթ իտէնէյի։

Վէ ենիքէօյտէն սահաթ իքի պուչուքտա պիր վարոր տահի հարաքէթլէ Միրկէօն Պոյաճի քէօյ Ռուվէլի Հիսար Ախաւուտա քէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ իսկէլտիրիճէ ուղրաեարաք քէօքրիսէ կէլէճէկկի Շերքէթի Խայրիէ Թարֆինան իլան օլունուր։ 453

Հակիրան 8, 1889 2—4

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Փէլլէփէտէ պուլունան ասաքիրը չահանէնէն պիր սէնէլիք օլարագ միւնագասայա գօնուլան էրզագրն ֆիյթը մէվզուալարը իլէ մահալի թալիպի էօհտէսինտէ օլաուզնանան թէնզիլ իլէ իթայա պուրաճա թալիպ օլանլարըն լէվազիմաթ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

10 հակիրան 1889 537

Նօ. 28 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Ձիւնուտը ճէնապը միւիւքանէ մուայէնալթը իլուն պիր սէնէլիք օլարագ միւպայտա օլունաճագ Սիպիր եաղրնէն հագիրան բումինէն օն տէօրմունճիւ չարչէնպիհ կիւնի գ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

69

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,243,127
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐԻՈՅ 1,932,350

ՆՈՐԹՀԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,421,200
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐԻՈՅ 946,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած ղրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000

ՄԱՐԻԹԱՑՄ

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Զ. Թաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Խիստ յարմար է ներկելու համար կոշիկներն որը առաջին անգամն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու։ Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամրողջ շաբաթ մը կը տեւէ։ Կոշիկներն անթափանցելի կ'ընէ ջուրի և խոնաւութեան։ Տիզմը կամ ուրիշ ապտեղութիւնները դիւրաւ կը վերցուին թրջած լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը։

Այս ներկը կը յարմարի ամանց և կանանց ամեն տեսակ կոշիկներու։ կարելի է գործածել զայն նորոգելու համար ճամբորդութեան կոշիկաններու։

Գործածման եղանակ. Ներկելի տուարկային թնամով սրբել, այնպէս որ հին ներկն հետք չմնայ։ Ապա փայլուն հեղուկն քսել, կա՛մ սպունգի կտորով մը կա՛մ վրձինով։ Թրջուած մակերեսն ոյնն թեքնին կը չորնայ։

Զգուշանալ կեղծերէն.

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԷՏՄՈՒՆԴ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. ղվոտա, Պահականոցին քով, կայսրան Ղալաթիա-Հիլալի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 78

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

THE MUTUAL ACCIDENT ASSOCIATION LIMITED

ԱՐԿԱԾԻ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երաշխաւորեալ դրամագլուխ 100000 անգլ. ոսկի ամբողջ. ստորագրուած

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՄՈՒՐՀԱԿԻՊ

Տարեկան 4 ոսկւոյ օրուհմն մը կ'ապահովէ 1000 ոսկի, Մահուան կամ Մշտական և բացարձակ անկարողութեան պարագայի մէջ։
333 ոսկի, Մշտական և մասնական անկարողութեան պարագայի մէջ։
Շաբաթական 6 ոսկի, առժամեայ անկարողութեան պարագայի մէջ, թէ ամբողջական և թէ մասնական։

GLASGOW & LONDON ԿԼԱՍԿՕՈՒ ԵՒ ԼՕՆԴՕՆ

Դրամագլուխ 300,000 Անգլիական ոսկի

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալք ՀՈՖՄԱՆ ԵՂԲԱՐԻ եւ ԸՆԿ.
(171) Պոլիս, Սուլթան Համամ, Սայտիլ խան, թիւ 13, 14, 15

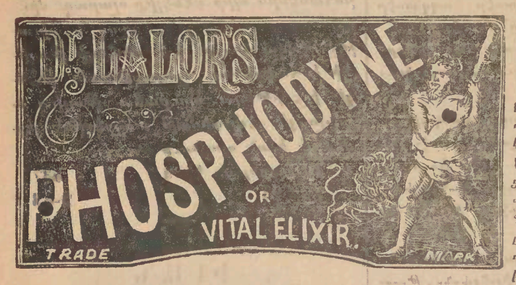

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ-ՈՑԾ ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ—Վերջին քսան եւ հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԵԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս լուսնելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնաստութիւն, զանազանցանք, առնական կարողութեան վաղաս կորուստ, եւ առնական այժերու կորուստն յառաջ եկած ամեն գործարանական խանգարումներ։

Կը բուժէ գիւրամարսութիւնը, ջղային եւ սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամանց խանգարութիւններն, արեան դրկանի բոլոր խանգարումները։ ընդհանուր հիւծութիւնն եւ սպառումը. կը կասեցուցնէ կենսական այժերու ո եւ է կորուստ որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ ասոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական և մեծագոյն է։ Մեյամանդամութեան զգայուն մեծին եւ պատանիոյ կ'անհետանան ճշմարտապէս Տրայալի արագութեամբ մը։

ՏՈՖՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԻՆ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կոչուածէ, արեան մէջ մուծանելով կենսական էլեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է։ Առնական կորովը կը կենդանացուցնէ մարդկային ամբողջ դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով հուժկու եւ առոյգ առողջութիւն մը այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել գոհունակութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Անորժամանակ, կը զուտ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առուգութիւն մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածուած առաջին օրէն իսկ։ Ջղային դրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նշանաւոր յաջողմամբ եւ կորուստեան եւ բարօրութեան զգացմամբ մը որը վարժութիւնն հիւանդը շատուց ի վեր կորուսած էր։ Մարդոյզութիւնը վերանորոգուած է։ Անորժակը հրտայի կերպով կ'աւելնայ։ Ագեաց պաշտօնը կանոնաւորապէս դէպ կատարուի։ Քու

կը լինի հանդարտ եւ կազդուրիչ։ Դէմքը կ'ակսի լենալ, ջրերուելը կը գունատորին, աչերը շրջուն կը լենին, մարմը պայծառ եւ առոյգ գոյն մը կ'առնու, մտքերը այժ կ'ստանան։

Զգուշացէք ասոր նմանութիւններէն։ Տոքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է զայն ամենն ինչերուն մէջ որը բրիտանական կառավարութեան գրասենը կը կրնն ստանալով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England, վրան փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յաճախ բերած է բազմաթիւ մտանաւոր եւ ստասալար կեղծել։

Մանաւանդ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով,
79 Մ. ԷՏՄՈՒՆԴ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ.ղվոտա, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից, 95 եւ 76։

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Ի ՊԻԻՏԱԲԷՍԹ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Եսայեան Բաբաբար
» Լիազօր գործակալ և քննիչ. Մ. Նազարեթ Եաղճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեսաբ Պալեօղեան և Պալրքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամիամպեան Ամասիա. Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ. Բ. Շերէքիէտեան և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Ցէյլրմէնճի օղլու Բօնեա, ևն ևն։

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց ապահովութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարինք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զուտակաց տէր անձանց իրը նուիրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ ամրողջ գումարեամբ մը իւր կեանքն և իւր զուտակաց ապագան ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կինն և զուտակները, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արդէն հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը դրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիւտապէշթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։ Ամեն լեզուէ յայտարարութիւնը ձրի կը տրուին։

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարուն յունվար 1ի ընդհանուր գործոզութեանց հաշուեցուցակին, (Լ-Եբէսթեբ Ա-Սարէոյ-Հանգարական կառավարութիւնս ներքին գործոց նախարարութենէն) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում դրուցած է, որով անցեալ տարուն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկային 12 միլիոն է։ 286

ՅՕԴԱՑԱՒԻՐ ԵՒ ՄԻԶԱՆՑՔԻ ՔԱՐԸ

ՁԵՆ ԿՐՆԱՐ ԲՈՒԺԻՎ ԱՌԱՆՑ ԼԻԹԻՆԻ

Շ. ԼԸ ԲԷՐԻԷԼԻ հատաւոր Սել ոը Լէբրէնները, փոքրաքանակ առնուելով, քիչ ժամանակի մէջ կ'անհետացնեն միղանցքին մէջ գտնուող աւազը և քարը։ Այս երեւոյթով կը բացատրուի իրենց ազդուութիւնն ընդդէմ վերեւ նշանակեալ հիւանդութեանց։ 445

ԼԸ ԲԷՌՏՐԻԷԼ և ԸՆԿ. LE PERDRIEL & Cie. Ի ԲՈՒԻԶ և Դեղարանաց մէջ։

1240

NÉVRALGIES

Pilules du Docteur Moussette

Les VÉRITABLES PILULES MOUSSETTE calment et guérissent les *Névralgies* les plus rebelles, la *Migraine*, la *Gastralgie*, la *Sciatique*, les *Affections rhumatismales* aiguës et douloureuses ayant résisté à tous les autres remèdes.

Les VÉRITABLES PILULES MOUSSETTE doivent être prises aux repas. Le premier jour on prendra 3 pilules : une le matin, une au déjeûner et une le soir au dîner. Si on n'a pas éprouvé de soulagement, on prendra quatre Pilules le second jour, deux le matin, une au déjeûner, et une au dîner. Il ne faut pas en prendre plus de quatre par jour.

Exiger les VÉRITABLES PILULES MOUSSETTE *de* CLIN & Cie, *de* PARIS, *que l'on peut se procurer chez les Droguistes et les Pharmaciens.*

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕՏԻ ՕՀԱՆԵՐԷԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՅՈՒՏ ԻԳ

Լէքոֆոֆիդ ոը լաւ Ի սորայով

Պատրաստեալ Ֆէռամ ՍԿՕՏԻ և ՊՕՆԻՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հուտ իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիպոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոռաղութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փոփոխ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄԱԼԵՐ ԵՒ ՀԻՐՁԻԼ. 443

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՑՐԻՑԼԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1889 Յունիս 1 Կիւրակի օրէն սկսեալ մինչև ցնոր տնօրինութիւն

(Բացի Կիրակի օրերէն) Եւրոպական եղերքէն կամարջ ելնող շրջենաւոց Երթեւեկութիւնն։

11 — Եղեմի. Մեզարաց. Պեցիւք. Թարպ. Եղեկք Պոճ. Ր. Հիսար (Ամենաբ. ոգի Ր. Հիսար Պեկէք եւս պիտի հաղորդակցի)	19
11 45 Ր. Ա. Գալաց Եղեմ. Սեզդ. Պեկաք. Թարպ. Եղեկք. Պոյանդը. Ր. Հիսար (Ամենաբ շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի)	32
12 15 Պեզդ. Թարպ. Պեյդզ մինչեւ Գամնիլի (Պանտիլ շոգ հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթի օրերը մինչեւ Իւսկիւտար)	17
12 45 Եղեմի. Մեզդ. Պեզ. Թարպ. Պեյդզ Բաշաչ. Եղեկք. Սեզեն. Միրկ. Ր. Հիսար Պեկէք [Պեկէքի շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի բայի ուրբաթէ)	21
1 — Եղեմի. Մեզարպ. Թեցիւք. Թարպ. Եղեկք. (Վ.ոսիրբէն եկող շոգ. ին հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթի օրերը Սեզեն. Միրկէն Ր. Հիսար Պեկէք եւս	18
2 — Ր. Ա. Գալաց Մեզար. Պեցիւք. Թարպ. Պեյդզզ և Ասիական եղերքը գտնուած մինչեւ Անգլ. բոլոր նաւամատոյցները և Գաց. (Ուրբաթի օրերը 1 45 ին Մեզարպուրնուէն պիտի եղնէ	28
2 45 Եղեմի. Մեզդ. Պեց. Թարպ. Եղեկք. Սեզեն. Միրկ. Պոյանդ. Ր. Հիսար Պեկէք (Ամենաբ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթի օրերը Ամենաբ. Գաց. Օրթ. Պեկէք. պիտի հանդիպի)	34
4 15 Եղեմի. Մեզդ. Պեցիւք. Թարպ. Եղեկք. Սեզեն. Միրկ. Պոյանդ. Ր. Հիսար Պեկէք Ամենաբ. Գաց. Օրթ. Պեկէք	18
5 45 Եղեմի. Մեզդ. Պեց. Թարպ. Եղեկք. Սեզեն. Միրկ. Պոյանդ. Ր. Հիսար Պեկէք (Ամենաբ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթի օրերը Ամենաբ. Գաց. Օրթ. Պեկէք. Ամենաբ. Գաց. Օրթ. Պեկէք	21
7 — Եղեմի. Մեզարպ. Պեցիւք. Թարպ. Պեյդզզ Բաշաչ. Եղեկք. Միրկ. Գանդրճ. Ր. և Ա. Հիսար Գանտիլ. Ամենաբ. Զեկնկ. Պեցյէր Օրթաք. Գաց. Պեկէք. Իսկ.	25
8 15 Ր. Գալաց Եղեմի. Մեզար գաց. Պեց. Թարպ. Եղեկք. Միրկ. Ր. Հիսար Պեկէք Ամենաբ. Գաց. Օրթ. Պեկէք	17
10 — Մեզարպ. Պեց. Թարպ. Եղեկք. Միրկ. Ր. Հիսար Ամենաբ. Օրթաք. Պեկ.	33

Ամենաբ. Գաց. Եղեկ. Պեցյ. Գաց. Պեկէք. 28
11 20 Պեյդզզ Բաշաչ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հաղորդ.) 23
11 55 Պեկէք Գանտ. Վանէք. Զեկնկ. Պեցյ. Գուզդ. Պեկէքթաշ 34
12 35 Պեյդզզ Բաշաչ. Զուպուզ. Գանդրճ. Ա. Հիսար Գանտ. [Գանտ. պիտի հղրդ. Ուրբաթի օրերը Վան. Զեկնկ. Պեցյ. Գուզդ. Իսկիւտար 17
1 15 Գանտ. Վանէք. Զեկնկեզ. Պեցյէր. Գուզդ. Իսկ. (Բացի ուրբաթէ) 19
2 10 Գանտ. Վանէք. Զեկնկեզ. Պեցյէրպ. Գուզդ. (Բացի ուրբաթէ) 32
2 45 Պեյդ. Բաշաչ. Զուպուզ. Գանդրճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանէք. Զեկնկ. Պեցյ. Գուզդ. Գաց. (Ուրբաթի օրերը 1 45ին Մեզարպուրնուէն) 28
4 — Գանտ. Վան. Զեկնկ. Պեցյ. Գուզդ. Իսկ. 17
4 15 Պեյդ. Բաշաչ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանէք. Զեկնկ. Պեցյ. Գուզդ. Պեկէք. (Ուրբաթի օրերը ժամ 4 Պեկ. էն եղնելով Պեցիւք. Թարպաչա եւս) 19
6 45 Միրկ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Ամենաբ. Զեկնկ. Պեցյ. Օրթաք. Գուզդ. Պեկէք. Իսկ. 6
9 15 Պեցիւք. Թարպ. Պեյդզզ Բաշաչ Զուպ. Գանդրճա Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանէք. Զեկնկեզ. Պեցյէրպեյ Գուզդ. Իսկ. 28

9 30 Գանտիլլիէ ուղղակի կամուրջ (Բացի ուրբաթէ) 22
10 20 Գանտիլի Զեկնկեքեզ 23
11 — Գուզդուճնուքէն ուղղակի կամուրջ (Բացի ուրբաթէ) 22

(Բացի Կիրակի օրերէն) կամարջէն Եւրոպական եղերք Երթեւեկող շրջենաւոց ժամերը

12 — Պեցիք. Օրթ. Գուրբ. Ամենաբ. Ր. Հիսար Միրկ Եղեկք. Թարպաչ. Պեց. Մեզարպպ. Ր. եւ Ա. Գալաց (Ուրբաթի օրերը Մեզարպ. Պեյդզզ եւս) 28
1 — Պեչիք. Օրթ. Գուբ. Ամենաբ. Ր. Հիսար Պոյանդ. Եղեկք. Թարպ. Պեց. Մեզդ. Եղեկնմանցլեր 34
2 — Գալաց. Իսպ. Պեչիք. Գուզդ. Օրթ. Պեցյէր. Զեկնկ. Ամենաբ. Միրկ. Ր. Հիսար Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանտլրճ. Միրկ. Եղեկք. Բաշաչ. Պեյդ. Թարպաչ. Պեց. Մեզ. Եղեկնմանցլեր 25
2 30 Պեչիք. Օրթ. Գուբ. Ամենաբ. Պեկէք Ր. Հիսար Միրկ. Եղեկք. Թարպ. Պեցյ. Մեզդ. Եղեկնմանցլեր 18
3 15 Պեչիք. Գուզդ. Օրթ. Պեցյէր. Զեկնկեզ. Ամենաբ. Պեկէք 33
4 — Պեչիք. Օրթ. Ամենաբ. Պեկէք Ր. Հիսար Պոյանդ. Եղեկք. Թարպ. Պեցյ. Մեսար. Եղեկնմանցլեր 21
5 — Իսպ. Պեչիք. Գուզդ. Օրթաք. Պեցյ. Զեկնկ. Ամենաբ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանտ. Միրկ. 6
6 — Գալաց. Պեչիք. Օրթաք. Գուբրուչ. Ամենաբ. Պեկէք. Ր. Հիսար Միրկ. Սեզեն. Եղեկք. Պեյդ. Թարպաչ. Պեցյ. Մեզդ. Եղեկնմանցլեր. և Գալաց 17
7 — Պեչիք. Իսպ. Գուզդ. Պեցյ. Զեկնկ. Ամենաբ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Միրկ. Սեզեն. Պեյդզզ. Թարպաչ. Պեցյ. 28
8 30 Պեչիք. Օրթ. Ամենաբ. Պեկ. Ր. Հիսար Միրկ. Եղեկք. Թարպ. Մեզարպ. Պեց. 38
9 15 Պեչիք. Օրթ. Գուբրչ. Ամենաբ. Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանտլրճա Զուպաբ. Բաշաչ. Պեյդզ. Թարպ. Պեց. Մեզարպ. Եղեմ. Ուրբաթի օրերը մինչեւ. Մեզարպ. 21
10 — Եղեմի. Թարպաչ. Պեցիւք. Մեզարպ. Եղեմի. (Բացի ուրբաթէ 18
10 30 Ր. Հիսար Պոյանդ. Միրկ. Սեզեն. Եղեկք, Թարպ. Պեցիւքեսերէ. Մեզարպ. Եղեմի. [Ուրբաթերը Օրթաք. եւս] 32
11 10 Եղեմի. Թարպ. Պեց. Մեզդ. Եղեմի. [Ուրբաթերը Ամենաբ. Ր. Հիսար] 17
11 35 Պեչիք Ր. Հիսար Պոյանդ. Միրկ. Սեզեն. Եղեմի. 22

Կամարջէն Ասիական եղերք Երթեւեկող շրջենաւոց ժամերը

12 10 Ուղղակի Ր. Հիսար 33
1 — Ուղղակի Ամենաբ. գիւղ 23

1 30 Ուղղակի Պեչիք 22
3 10 Ուղղակի Պեչիք (Բացի ուրբաթէ) 23
9 55 Պեչիք. Օրթ. Գուբրուչ. Ամենաբ. Պեց. Ր. Հիսար (Վ.ոսիրբ եկող շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 6
10 35 Պեչիք. Օրթ. Գուբ. Ամենաբ. Պեչիք (Բացի ուրբաթի օրը ժամ 10. 15 ին) 25
11 20 Գաց. Պեչիք. Օրթ. Գուբ. Ամենաբ. Պեկէք Ր. Հիսար. Պոյանդը. 28
11 40 Պեչիք. Օրթ. Գուբրուչ. Ամենաբ. Պեկէք [Բացի ուրբաթէ] 6
12 — Պեչիք. Օրթ. Գուբ. Ամենաբ. 25

Կամարջէն Ասիական եղերք Երթեւեկող շրջենաւոց ժամերը

12 40 Ուղղակի Գանտիլլի [Բացի ուրբաթէ] 19
1 35 Ուղղակի Գանտիլլի (Բացի ուրբաթէ) 32
1 15 Իսպ. Գուզդ. Պեցյ. Զեկնկ. Վանն. Ամենաբ.
2 35 Իսպ. Գուզդ. Պեցյ. Զեկնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանտ. Զուզպուզ. Բաշաչ. Պեցյ (Ուրբաթի օրերը ժ. 2ին Թարպաչ. Պեցիւք. Մեզարպ.) 19
3 20 Ուղղակի Գանտիլլի 32
3 35 Իսպ. Գուզդ. Պեցյէր. Զեկնկեզ. Վան. Գանտիլլ. (Վ.ոսիրբէն եկող շրջ. հետ պիտի հաղորդակցի բայի ուրբաթէ) 22
9 25 Պեչիքթաշ, Գուզկնճեմ. Պեցյէր. Զեկնկեզ. Վանիք. Գանտի. (Գալաքեզ գացող շրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
10 5 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանտ. Զուպ. Բաշաչ. Պեցյ. Թարպաչ. Մեզարպ. Գալաքեզը 19
10 40 Իսպ. Գուզ. (Բացի ուրբաթէ) 22
10 45 Գաց. Պեչիք. Գուզդ. Պեցյէր. Զեկնկեզ. Վան. Գանտ. Պեցիք (Ուրբաթի օրերը Իսպ (Գանտ. Վ.ոսիրբի շրջ. հետ պիտի հաղորդակցի) 34
11 20 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Զուզ. Բաշաչ. Պեցյ. Թարպաչ. Մեզարպ. Գալաքեզը 28
11 45 Գաց. Գուզ. Պեցյ. Զեկնկ. Վանիք 33

Ուրբաթի օրերը կամարջէն ժամ 3 30ին շրջենաւ մ'ելնելով Իսկ. Գուզդ. Պեցյէրպ. Զեկնկեզ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանտլրճա Զուզպ. Բաշաչ. Պեցյդզ Թարպաչ. Պեցյիր. Գ. Մեզարպ.

Ամեն ուրբաթ իրիկուն ժամ 10 45ին Մեզարպուրնուէն շրջենաւ մ'ելնելով Պեցիւք. Թարպաչ. Պեցյդզ Բաշաչ Զուզպ. Գանդրճա Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զեկնկեզ. Պեցյէրպ. Գուզկնճեմուք Իսկ. Հանդիպելով կամուրջ.

Ամեն ուրբաթ իրիկուն ժամ 11ին Մեզարպուրնուէն շրջենաւ մ'ելնելով Պեցիւք. Թարպաչ. Պեցյդզ Եղեկք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնավ. Օրթ. Պեկէքթաշ հանդիպելով կամուրջ.

ԻՄԱԿԻԻՏԱՐԵՐԹԵԻԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Իսկիւտարէն	Կամարջէն	Կամարջէն	Իսկիւտար
11—	——	11 20	——
11 30	6 15 Պեչիք	12—	6 15
12— Պեչիք.	7 5	12 20	7 5
12 30	8 5 Վ.ոսի.	12 50 Պեչիք	8 15
1—	8 20 Պեչիք	1 15 Վ.ոսի	9 5
1 30	9—	2—	9 50
2— Վ.ոսի.	9 30	2— Վ.ոսի	10.10 Պեչիք
2 30	10— Ֆերդ.	2 15	10 30 Ֆերդ.
3—	10 20 Պեչիք	2 35 Վ.ոսի.	10 40 Գ.Ղ.
3 15 Ֆերդ.	10 50	3— Պեչիք	11—
3 45 Պեչիք	11—Գուզդ.	3 45 Ֆերդ.ոթ	11 20 Ֆերդ.
4 35 Վ.ոսի	11 10 Ֆերդ.	4 15	11 20
4 45 Ֆերդ.	11 20	5— Վ.ոսի.	11 50
5 30	11 40	5 15 Ֆերդ.ոթ	11 55 Գ.Ղ*
——	12 5	5 35 Պեչիք.	12 5
——	——	——	——

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իսկիւտարէն	Կամարջէն	Կամարջէն	Իսկիւտար
11—	6 15 Պեչիք	11 20	——
11 45	7 5	12 10	6 15
12 30 Պեչիք	8 — **	12 40 Պեչիք	7 5
1 15	8 20 Պեչիք	1 15	8 15 ***
2—	9—	2— Վ.ոսի.	9 5
2 45	9 30	2 10	9 45
3 15 Ֆերդ.ոթ	10 —Ֆերդ.	2 45	10 10 Պեչիք
3 20	10 10 Պեչիք	3— Պեչիք	10 30 Ֆերդ.
4—	10 40	3 45 Ֆերդ.ոթ	10 40
4 —Պեչիք.	11 10	4 30	11 20
4 35 Վ.ոսիրբ	11 10 Ֆերդ.	*5 — Վ.ոսի.	11 20 Ֆերդ
4 45 Ֆերդ.ոթ	11 40	5 15 Ֆերդ.ոթ	11 40
5 25	12 5	5 35 Պեչիք.	12 5

* Այս երթեւեկութիւն չբերից տօներուն, և շաբաթ օրերը Գուզկ. չպիտի հանդիպի։
** Բացի կիրակի օրերէ։

ՀԱՐԼՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ ԻՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

1 45 Հարեմէն Սալամաց (բաց ի կիրակի օրերէն)	
4 30 » »	
10 40 » » (բաց ի կիրակի օրերէն)	
11 25 » » (Կիրակի օրը ժ. 10 45ին օրերէն)	
1 20 Կամարջէն Հարեմ Սալամաց (բաց ի կիրակի օրերէն)	
4 Կամարջէն Հարեմ անտի Սալամաց	
10 10 Կամարջէն Հարեմ անտի Սալամաց (բաց ի կիրակի օրերէն)	
11 10 Կամարջէն Հարեմ անտի Սալամաց (Կիրակի օրերը ժ. 10 30 ին).	

ԻՄԱԿԻԻՏԱՐ ՍԻՐԲԼՃԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՒ

ԴԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵԼԻ ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՐ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 15 Իսկիւտարէն Գալաթաշ Սիրքէճի	
4 45 Իսկիւտարէն Սիրքէճի	
10 — Իսկիւտարէն Սիրքէճի	
11 10 » Գալաթաշ (Եղեմի գիւղի շրջենաւին հետ կը հաղորդակցի)	
3 45 Սիրքէճիէն Իսկիւտար	
5 15 Սիրքէճիէն Գալաթաշ Իսկիւտար	
10 30 Սիրքէճիէն Իսկիւտար	
11 20 Գալաթաշէն Իսկիւտար	

*** Միայն կիրակի օրերը Պեչիքթաշ.
» Այս երթեւեկութիւն կիրակի օրերը ժամ 6ին։

Ծան. —Օգէ մի՝գապատ եղած տաեն, յոգենաւ ելնելոց դիմեսուած տեղը պիտի ՁԵՆ։

ՊԼԱՆՔԱՐԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ
BLANCARD
ԵՐԿԱԹԻ ԱՆԵՂԾ ԻՕՏԻԻՈՎ
PARIS Ընդունուած Բարիզի բժշկական Ակադեմիային, Ֆրանսական պաշտօնական Ֆոռմուլէ-ն, եւ արտօնեալ Բնեգիրքն պուրկի Բժշկական խորհրդոյն։ 1855 NEW-YORK 1855
Այս Դեղահատներն, որք իրար խառնած են Իօտին և Երկաթին յատկութիւնները, մանաւանդ կը յարմարին այն բարեսիրաց խմբութիւնց որ յառաջ կուգան խոյլային սերմն ուռեցք, պալար եւն), հիւանդութիւնք որոց դէմ անկարող են պարզ երկաթախառն ջուրերը, Դեղնութիւնն, Սերմնաթափութիւնն, Դաշտանի հիւանդութիւնն, Թոքախտ, Գաղղիական սիֆիլ եւն։ Վերջապէս ամենազգուշ զգայնոց մ'ԼՆ ստամոքսը գրգռելու և աւշային ուսկար խառնուածները բարեփոխելու համար։
Ծան. Անմաքուր կամ խառն երկաթի իսմեռը գրգռիչ ազդարիւն դեղմ'է, Իբր ապացոյց Պլանքարի Դեղահատներուն զուտութեան և վարեցիկութ